№. 99. ВТОРНИКЪ 3 Сентября. 3 Września. WTOREK №. 99.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs 10; Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie . — 5; Z przesyłką. — 6.

Kwartalna: W Wilnie . — 3; Z przesyłką. — 3 k. 50; Miesięczna . — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

Часть Оффиціальная

С. Петербургъ, 30 августа.

ВЫСОЧАЙШІЙ РЕСКРИПТЪ,

данный на имя виленскаго военнаго губернатора и гродненскаго, ковенскаго и минскаго генералъ-губернатора, командующаго виленскимъ военнымъ округомъ, генерала отъ инфантеріи Муравьева 2-го.

Михаилъ Николаевичъ! Четыре мѣсяца тому назадъ, Я призвалъ васъ къ управленію обширнымъ краемъ, гдѣ мятежъ, издавна подготовленный преступными кознями нѣкоторой части мѣстнаго населенія, поколебалъ основы гражданскаго порядка, разстроилъ всѣ отрасли администраціи и вызвалъ длинный рядъ кровавыхъ столкновеній. Не взирая на разстроенное долголѣтними служебными трудами здоровье и вполнѣ сознавая всю тягость предстоявшаго вамъ дѣла, вы съ примѣрнымъ самоотверженіемъ приняли предложенное вамъ назначеніе. Неутомимою дѣятельностію вашею и энергическими распоряженіями вы вскорѣ достигли желаемыхъ успѣховъ: въ большей части ввѣреннаго вамъ края порядокъ уже возстановленъ; въ остальныхъ же мѣстностяхъ онъ постепенно водворяется. Благодаря вашимъ усиліямъ, приближается то время, когда, не обращаясь къ прискорбнымъ мѣрамъ строгости, можно будетъ приступить къ окончательному упроченію въ краѣ общественнаго спокойствія, и къ возстановленію въ полной силѣ общихъ началъ гражданскаго управленія. Въ изъявленіе искренней признательности Моей за вашу всегдашнюю и безусловную готовность жертвовать собою на пользу Отечества, Я жалую васъ кавалеромъ Императорскаго ордена *св. Апостола Андрея Первозваннаго*, знаки коего при семъ препровождая, съ особеннымъ благоволеніемъ пребываю къ вамъ навсегда неизмѣнно благосклоннымъ.

На подлинномъ Собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою подписано:
„АЛЕКСАНДРЪ".

Царское Село, 30-го августа 1863 г.

—ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ въ 30 день августа Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать въ награду отлично усердной и ревностной службы:

Ис. дол. Виленскаго Гражданскаго Губернатора дѣй. ст. сов. ПАНЮТИНА—въ званіе камергера двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА съ утвержденіемъ въ настоящей должности; сост. въ распор. г. Генералъ Губернатора, ст. сов. БРЯНЧАНИНОВА—въ Дѣйствительные статскіе совѣтники; Виленскаго уѣзднаго предводителя дворянства, кол. ас. камеръ юнкера графа ПЛЯТЕРА—въ статскіе совѣтники; ис. дол. Виленскаго Полиціймейстера подполковника САРАНЧОВА — въ Полковники; правителю канцеляріи Генералъ Губернатора дѣйст. ст. сов. ТУМАНОВУ— 3,000 р.

—ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, въ 30 день августа Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать: Виленскому Губернскому предводителю дворянства, Камергеру, дѣйс. ст. сов. ДОМЕЙКО—орденъ Св. Анны 1 ст.; и. д. Ковенскаго губернскаго предводителя дворянства гв. ротмистру КАРПЮ— орден. Св. Владиміра 3 ст.; Виленскому Губернскому почтмейстеру, Дѣй. Ст. Сов. Барону РОССИЛЬОНУ— орденъ Св. Анны 1 ст.; состоящимъ по Высочайшему повелѣнію въ распоряженіи Виленскаго Военнаго, Гродненскаго, Минскаго и Ковенскаго Генералъ Губернатора, Дѣй. ст. сов., Камергеру БУЛЫЧЕВУ—орденъ Св. Анны 1 ст; Генералъ Маіору ЛАШКАРЕВУ—Св. Станислава 1 ст.; кол. сов. ДЕРЕВИЦКОМУ—Св. Владиміра 3 ст., Над. Сов. СОЛОВЬЕВУ—Св. Анны 2 ст.; и чинов. особ. пор. Мин. внутр. дѣлъ Ст. Сов. МАКОВУ— орденъ Св. Анны 2 ст.

—ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по представленію командующаго войсками виленскаго военнаго округа, въ 30-й день сего августа, Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать въ награду отлично-усердной и ревностной службы, ордена:

Временному военному губернатору минской губерніи и командующему въ оной войсками генералъ-лейтенанту ЗАБОЛОЦКОМУ—Бѣлаго Орла; состоящему по армейской пѣхотѣ генералъ-лейтенанту ВЕСЕЛИТСКОМУ—св. Анны первой степени съ короною; командующему 1-ю кавалерійскою дивизіею Свиты ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА генералъ-маіору князю ЯШВИЛЮ—св. Анны первой степени, съ короною и мечами надъ орденомъ; полковникамъ: лейбъ-гв. уланскаго полка БЕЛЕНДОРФУ—св. Владиміра третьей степени; состоящему по полевой пѣшей артиллеріи ВЕРХОВСКОМУ—св. Анны второй степени съ короною; командиру вологодскаго резервнаго, нынѣ Уфимскаго пѣхотнаго полка БѢЛИЗѢ—св. Владиміра третьей степени съ мечами надъ орденомъ; лейбъ-гв. финляндскаго полка АЛХАЗОВУ—св. Анны второй степени съ короною и мечами надъ орденомъ; лейбъ-гв. павловскаго полка БОРЕЙШѢ—св. Анны второй степени; командиру донскаго казачьяго Н 42 полка ЕПИФАНОВУ—св. Анны второй степени съ мечами надъ орденомъ; адъютантамъ: командующаго войсками виленскаго военнаго округа: маіору ПАВЛОВУ и ротмистру МІАНСАРОВУ— св. Анны третьей степени; маіору ПАЛТОВУ, начальнику дивизіоннаго штаба 3-й пѣхотной дивизіи подполковнику генеральнаго штаба КОРЕВО; состоящему по особымъ порученіямъ при виленскомъ военномъ губернаторѣ подполковнику ПАВЛОВУ—всѣмъ тремъ св. Станислава второй степени; капитану генеральнаго штаба барону ВРАНГЕЛЮ—св. Станислава второй степени съ мечами надъ орденомъ и адъютанту начальника штаба виленскаго военнаго округа поручику ЛЮБУШИНУ—св. Станислава третьей степени; исправляющему должность виленскаго коменданта, генералъ-лейтенанту ВЯТКИНУ—золотая табакерка съ вензеловымъ изображеніемъ Высочайшаго Имени.

— ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, во вниманіе къ отлично-усердной и ревностной службѣ, въ 30-й день сего августа, Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать: Помощнику командующаго войсками виленскаго военнаго округа, генералъ-адъютанту ФРОЛОВУ—орденъ св. Владиміра 2-й степени съ мечами надъ орденомъ.

— ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ въ 30 день августа въ награду отлично усердной и ревностной службы Всемилостивѣйше изволилъ пожаловать ордена: св. Владиміра 3 ст.—полковнику корпуса жандармовъ ЛОСЕВУ; св. Анны 2 ст. начальнику полицейскаго управленія с.-петербургско-варшавской желѣзной дороги полковнику корпуса жандармовъ ЖИТКОВУ и св. Станислава 2-й ст. штабсъ-капитану С.-Петерб. жандармскаго дивизіона МЕДВѢДЕВУ. (Рус. Инв.)

—Высочайшимъ приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, 17 августа, назначенъ: отставной поручикъ ЯКОВЛЕВЪ—членомъ ковенскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія. (Сѣв. Поч.)

ВИЛЬНО.

Копія съ отношенія министра внутреннихъ дѣлъ къ Г-ну виленскому военному, гродненскому, ковенскому и минскому генералъ-губернатору и главноначальствующему въ губерніяхъ витебской и могилевской,

отъ 29 августа 1863 г. за N 3521-мъ.

Доставленное вашимъ высокопревосходительствомъ при отношеніи отъ 25 сего августа, за N 1666, всеподданнѣйшее письмо ковенскаго дворянства, я имѣлъ счастіе всеподданнѣйше представлять ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ. ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО удостоивъ прочтенія означенное письмо, Высочайше повелѣть соизволилъ: объявить Высочайшее благоволеніе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА исправляющему должность ковенскаго губернскаго предводителя дворянства ротмистру Карпю, подписавшему и представившему помянутое всеподданнѣйшее письмо, и Высочайшую благодарность

Część Urzędowa.

S.-Petersburg, 30 sierpnia.

RESKRYPT NAJWYŻSZY,

dany na imię wileńskiego wojennego gubernatora, grodzieńskiego, kowieńskiego i mińskiego jenerał-gubernatora, dowodzącego wileńskim wojennym okręgiem, jenerała piechoty Murawjewa 2-go.

Michale synu Mikołaja! Cztery miesiące upłynęło, jak Ja wezwałem was do zarządu obszernym krajem, gdzie rokosz oddawna przygotowany występnemi knowaniami pewnéj części ludności miejscowéj zachwiał podstawy cywilnego porządku, rozprzągł wszystkie gałęzie administracyjne i wywołał długi szereg krwawych powikłań. Niezważając na zrujnowane długoletniemi służbowemi pracami zdrowie i w zupełnem przeświadczeniu o całém brzemieniu oczekującéj was pracy, wy z wzorowém zaparciem się przyjęliście polecone wam przeznaczenie. Niezmordowaną działalnością waszą i energicznemi rozporządzeniami wy wprędce osięgnęliście upragnione pomyślne skutki; w większéj części powierzonego wam kraju porządek już jest przywrócony; w pozostałych zaś miejscowościach takowy stopniowo się ustala. Dzięki waszym usiłowaniom zbliża się ten czas, kiedy nieuciekając się do smutnych środków srogości, można będzie przystąpić do ostatecznego utrwalenia w kraju powszechnego spokoju i do przywrócenia w zupełnéj mocy ogólnych zasad administracji cywilnéj. Jako wyraz szczeréj wdzięczności Mojéj za waszą nieustanną i bezwarunkową gotowość ofiarowania siebie dla dobra ojczyzny, Ja mianuję was kawalerem Cesarskiego orderu św. Apostoła Andrzeja Pierwszego wezwania, którego znaki przy niniejszém przesyłając, ze szczególną łaskawością pozostaję ku wam na zawsze niezmiennie przychylnym.

Na oryginale Własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką napisano:
„ALEKSANDER."

W Carskiém Siole, 30-go sierpnia 1863 r.

—JEGO CESARSKA MOŚĆ dnia 30 sierpnia Najmiłościwiéj mianować raczył w nagrodę szczególnie starannéj i gorliwéj służby:

Pełniącego obowiązek wileńskiego cywilnego gubernatora, rzecz. radcę stanu PANIUTINA — szambelanem dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI z utwierdzeniem w obecnym obowiązku; będącego w rozporządzeniu p. jenerał gubernatora, radcę stanu BRANCZANINOWA—rzecz. radcą stanu; Wileńskiego powiatowego marszałka, kamerjunkra, ass. kol. hrabiego PLATERA—radcą stanu; p. ob. Wileń. policmejstra podpółkownika SARANCZOWA— półkownikiem; zarządzającego kancelarją jenerał-gubernatora rzecz. rad. stanu TUMANOWA— obdarzyć raczył 3,000 rub.

—JEGO CESARSKA MOŚĆ dnia 30 sierpnia Najmiłościwiéj obdarzyć raczył: Wileńskiego gub. marszał., szambelana, rzecz. radcę stanu DOMEJKĘ, orderem św. Anny klassy I; pełniącego obowiązki kow. gubern. marszałka rotmistrza gw. KARPIA— orderem św. Włodzimierza klassy 3-éj; Wileńskego gub. pocztmejstra, rzecz. rad. stanu barona ROSSILJONA— św. Anny 1 klassy; będących z Najwyższego rozkazu w rozporządzeniu Wileń. wojen., Grodzieńskiego, Mińskiego i Kowieńskiego jenerał gubernatora, rzecz. rad. stanu BUŁYCZEWA — orderem św. Anny 1-éj klassy; jenerał-majora ŁASZKAREWA — św. Stanisława 1-éj klassy; radcę kol. DEREWICKIEGO— św. Włodzimierza 3-éj klassy; radcę dworu SOŁOWJEWA — św. Anny 2 klassy; urzędnika do szczególnych poleceń ministr. spraw wewn. radcę stanu MAKOWA— św. Anny klassy 2.

—CESARZ JEGO MOŚĆ, na przedstawienie dowodzącego wojskami Wileńskiego okręgu wojennego 30 przeszłego sierpnia, Najmiłościwiéj raczył przeznaczyć w nagrodę za szczególnie gorliwą i pilną służbę ordery:

Czasowemu wojennemu gubernatorowi mińskiéj gubernji i dowodzącemu w niéj wojskami jenerał-porucznikowi ZABOŁOCKIEMU—Białego-Orła; zostającemu w piechocie armji, jenerał-porucznikowi WIESIELITSKIEMU—św. Anny pierwszéj klassy z koroną; dowodzącemu 1-szą dywizją kawalerji orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, jenerał-majorowi księciu JASZWILOWI—ś. Anny pierwszéj klassy z koroną i mieczami nad orderem; pułkownikom: lejb-gw. Ułańskiego pułku BELENDORFOWI—św. Włodzimierza trzeciéj klassy; zostającemu w polowéj pieszéj artylerji WERCHOWSKIEMU—św. Anny drugiéj klassy z koroną; dowódcy Wołogodzkiego rezerwowego, obecnie Ufimskiego pieszego pułku BIELIZIE—św. Włodzimierza trzeciéj klassy, z mieczami nad orderem; l.-gw. Finlandzkiego pułku AŁCHAZOWOWI—ś. Anny drugiéj klassy z koroną i mieczami nad orderem: lejb-gw. Pawłowskiego pułku BOREJSZY—ś. Anny drugiéj klassy; dowódcy dońskiego kozaczego N 42 pułku EPIFANOWOWI—ś. Anny drugiéj klassy z mieczami nad orderem; adjutantom: dowodzącego wojskami wileń. okr. woj. maj. PAWŁOWOWI i rotmistrzowi MIANSAROWOWI—św. Anny trzeciéj klassy; majorowi PAŁTOWOWI, naczelnikowi dywizjonnego sztabu 3 pieszéj dywizji podpułkownikowi jeneralnego sztabu KOREWIE, zostającemu do szczególnych poleceń przy wileńskim wojennym gubernatorze podpułkownikowi PAWŁOWOWI—wszystkim trzem św. Stanisława drugiéj klassy; kapitanowi jeneralnego sztabu baronowi WRANGELOWI—ś. Stanisława drugiéj klassy z mieczami nad orderem, i adjutantowi naczelnika sztabu wileńskiego wojennego okręgu porucznikowi LUBOSZYNOWI— ś. Stanisława trzeciéj klassy; pełniącemu obowiązek wileńskiego komendanta, jenerał-porucznikowi WIATKINOWI— złotą tabakierkę z cyfrą Najwyższego Imienia.

— CESARZ JEGO MOŚĆ ze względu na szczególnie gorliwą i pilną służbę, 30 bieżącego sierpnia Najmiłościwiéj raczył przeznaczyć: Pomocnikowi dowodzącego wojskami wileńskiego wojennego okręgu jenerał-adjutantowi FROŁOWOWI order ś. Włodzimierza 2-éj kl. z mieczami nad orderem.

— CESARZ JEGO MOŚĆ, w nagrodę za szczególne gorliwą i pilną służbę, 30 przeszłego sierpnia Najmiłościwiéj raczył przeznaczyć ordery: św. Włodzimierza 3-éj klassy z mieczami nad orderem—pułkownikowi korpusu żandarmów Aleksandrowi ŁOSIEWOWI; św. Anny 2-éj klassy—naczelnikowi policyjnego zarządu St. petersbursko-warszawskiéj drogi żelaznéj pułkownikowi korpusu żandarmów Aleksandrowi ŻYTKOWOWI, i św. Stanisława 2-éj klas.— sztabs-kapitanowi st.-petersb. żandarmskiego dywizjonu MEDWIEDIEWOWI. (Inw. Ros.)

—Przez rozkaz Najwyższy do ministerstwa spraw wewnętrznych d. 17 sierpnia, naznaczony został dymissjowany porucznik JAKOWLEW członkiem kow. gubern. urzędu do spraw włościańskich. (Pocz. Póln.)

WILNO.

Kopja odezwy ministra spraw wewnętrznych do p. wileńskiego wojennego, grodzieńskiego, kowieńskiego i mińskiego jenerał-gubernatora i naczelnie zarządzającego gubernjami witebską i mohylewską,

z d. 29 sierpnia 1863 r. za N. 3521.

Przesłane przez waszą ekscellencję przy odezwie z d. 25 sierpnia za N. 1666, najpoddanniejsze pismo szlachty kowieńskiéj, miałem szczęście najpokorniéj przedstawić CESARZOWI JEGO MOŚCI. NAJJAŚNIEJSZY PAN zaszczyciwszy przeczytaniem pomienione pismo, Najwyżéj rozkazać raczył: objawić Najwyższe zadowolenie NAJJAŚNIEJSZEGO PANA pełniącemu obowiązki kowieńskiego gubernjalnego marszałka szlachty, rotmistrzowi Karpiowi, który podpisał i złożył wspomnione najpoddanniejsze pismo, oraz Najwyższe podziękowanie szlachcie, która go upełnomocniła do podpisania onego. CESARZ JEGO MOŚĆ ma nadzieję, że pp. szlachta nie samemi tylko słowami, ale i czynem dowiodą wynurzonego przez nich przywiązania.

ПРОГРАММА

всероссійской выставки произведеній сельскаго хозяйства и сельской промышленности, утвержденной Императорскимъ московскимъ обществомъ сельскаго хозяйства въ Москвѣ въ сентябрѣ 1864 года.

Съ Высочайшаго ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА соизволенія, Императорское московское общество сельскаго хозяйства откроетъ въ сентябрѣ будущаго 1864 года въ Москвѣ всероссійскую выставку произведеній сельскаго хозяйства и сельской промышленности. Приглашая къ участію въ ней всѣхъ русскихъ хозяевъ, лицъ всѣхъ сословій и губерній и казенныя заведенія всѣхъ вѣдомствъ, общество считаетъ своимъ долгомъ объяснить какъ цѣль предпринимаемой имъ выставки, такъ и объемъ, который предполагается ей дать.

Устроивая въ Москвѣ выставку произведеній сельскаго хозяйства и сельской промышленности Императорское московское общество сельскаго хозяйства желаетъ по возможности представить нашимъ хозяевамъ и промышленникамъ полное собраніе произведеній отечественнаго [illegible] хозяйства и тѣхъ предметовъ сельской про[illegible] [illegible]ремесленной, сырой матеріалъ [illegible] промышленности, заводской [illegible] которыхъ добывается на мѣстѣ. Цѣль общества привести въ извѣстность современное положеніе различныхъ отраслей русскаго сельскаго хозяйства, ознакомить съ нимъ нагляднымъ образомъ нашихъ хозяевъ, способствовать сближенію производителей съ потребителями, открывая первымъ новыя мѣста для выгоднѣйшаго сбыта ихъ произведеній и указывая послѣднимъ на тѣ источники, откуда они могутъ получать нужные для нихъ предметы, наконецъ содѣйствовать дальнѣйшему развитію въ Россіи сельскаго хозяйства и сельской промышленности поощреніемъ экспонентовъ различными наградами. Желая вмѣстѣ съ тѣмъ, чтобы предпринимаемая имъ выставка принесла возможно болѣе пользы отечественному сельскому хозяйству, общество намѣрено воспользоваться ею для разработки различныхъ сельскохозяйственныхъ вопросовъ, разрѣшеніе которыхъ не останется безъ вліянія на успѣшнѣйшее развитіе этой важной отрасли промышленности въ нашемъ отечествѣ. Въ этихъ видахъ оно включило въ свою программу нѣкоторыя условія, соблюденіе которыхъ могло бы способствовать достиженію предположенной цѣли. Будучи вполнѣ увѣрено, что исполненіе желаній общества, выраженныхъ въ программѣ, не затруднитъ гг. экспонентовъ, оно покорнѣйше проситъ ихъ не оставить безъ вниманія этихъ условій, соблюдать ихъ по мѣрѣ возможности и сопровождать присылаемые на выставку предметы тѣми приложеніями и свѣдѣніями, о которыхъ говорится въ программѣ.

Выставка Императорскаго московскаго общества сельскаго хозяйства будетъ заключать въ себѣ слѣдующіе три главные отдѣла:

ОТДѢЛЪ I. ПРЕДМЕТЫ СЕЛЬСКАГО ХОЗЯЙСТВА.

А. *По полеводству и луговодству.* а) Разстенія: колосовыя, стручковыя, корнеплодныя и вообще имѣющія сельскохозяйственное и промышленное значеніе, б) кормовыя травы, искуственно разводимыя, в) сорныя травы *), г) горбаріумы луговыхъ травъ и образцы сѣна, д) дикорастущія растенія, которыми пользуются въ хозяйствѣ.

1) Растенія колосовыя, стручковыя, промышленныя и кормовыя травы, разводимыя въ поляхъ, принимаются въ трехъ видахъ: а) въ снопахъ средняго достоинства не скошенныхъ или сжатыхъ, а выдернутыхъ съ корнемъ; б) въ колосьяхъ, стручьяхъ, кистяхъ или даже въ снопахъ сжатыхъ или скошенныхъ лучшаго достоинства и в) въ зернахъ, въ количествѣ не менѣе 1 гарнца.

Желательно, чтобы всѣ эти три вида сопровождались образцами пахатнаго и подпахатнаго слоя съ глубины до 8 вершковъ, взятыхъ съ того же мѣста, гдѣ растеніе собрано и образцомъ подпочвы, если она лежитъ ниже, съ объясненіемъ съ какой глубины она взята. Соблюденіе этого условія дало бы большую возможность судить объ отличительныхъ качествахъ и достоинствѣ растеній разводимыхъ на той или другой почвѣ. Образцы пахатнаго и подпахатнаго слоя слѣдуетъ доставлять каждый отдѣльно или въ деревянныхъ ящикахъ, имѣющихъ внутри 3½ вершка длины, 2½ вершка ширины и 2 вершка вышины, или въ мѣшечкахъ по 5 фунтовъ каждаго съ надлежащими надписами на нихъ.

2) Корнеплодныя растенія представляются въ клубняхъ, не менѣе 1 четверика, и въ сѣменахъ, не менѣе 1 фунта.

При представленіи корнеплодныхъ растеній также желательно приложеніе къ нимъ образцовъ почвы, на которой они произрастали и подпочвы.

3) Луговыя растенія, съ естественныхъ луговъ, принимаются въ двухъ видахъ: или въ видѣ гербаріумовъ, или въ образцахъ сѣна, въ количествѣ не менѣе ½ пуда.

Желательно, чтобы образцы сѣна сопровождались образцами почвы и подпочвы.

Сверхъ того, общество считаетъ необходимымъ просить гг. экспонентовъ при доставленіи всѣхъ вышеозначенныхъ предметовъ прилагать къ нимъ

*) Подъ этими травами разумѣются господствующія сорныя травы, произрастающія съ опредѣленной мѣстности на воздѣлываемыхъ поляхъ.

дворянамъ, уполномочившимъ его подписать оное. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ надѣется, что гг. дворяне не одними словами, но и на дѣлѣ докажутъ выраженную ими преданность.

О таковой Высочайшей волѣ имѣю честь увѣдомить ваше высокопревосходительство для зависящихъ распоряженій.

Подписалъ: Министръ внутреннихъ дѣлъ, статсъ-секретарь *Валуевъ.*

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО

Ковенскаго дворянства представленное 25 августа 1863 года, г. Главному Начальнику края:

Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ!

Революціонныя дѣйствія въ Ковенской губерніи отразились болѣе рѣзкими дѣйствіями чѣмъ въ другихъ губерніяхъ Западнаго края. Земля наша обагрена кровію. Множество невинныхъ жертвъ революціи. Матеріальныя потери не исчислимы.

Отвергая всякое участіе въ дѣйствіяхъ революціонной партіи, дерзаемъ молить Твоего, Великій ГОСУДАРЬ, милосердія, повергая Твоему Всемилостивѣйшему воззрѣнію участь дворянскаго сословія.

Составляя одно цѣлое и не раздѣльное съ Россіею подъ державнымъ скипетромъ Твоимъ, заявляемъ ТЕБѢ Августѣйшій МОНАРХЪ, чистосердечно чувства нашей неизмѣнной и навсегда вѣрноподданнической преданности.

По довѣренности уполномочившихъ дворянъ.

ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА.

вѣрноподданный,

Исправляющій должность Ковенскаго Губернскаго Предводителя дворянства, Гвардіи Ротмистръ Фелиціянъ Евстафьевъ сынъ Карпъ.

Августа 23 дня
1863 года.

Число помѣщиковъ и дворянъ Ковенской губерніи, подписавшихъ уполномоченіе г. и. д. губернскаго предводителя, къ подписанію всеподданнѣйшаго письма, составляетъ нынѣ 1071.

При напечатаніи Всеподданнѣйшаго письма Виленскаго дворянства было упомянуто, что подписи уполномоченія по Виленской губерніи продолжаются. Нынѣ можемъ сообщить, что по 2 сентября, число лицъ подписавшихъ уполномоченіе Виленскому губернскому предводителю дворянства составляетъ 2067.

Уже неоднократно мы сообщали свѣдѣнія о возвращающихся изъ мятежническихъ шаекъ и просящихъ о помилованіи. Число ихъ въ разныхъ мѣстахъ постоянно увеличивается. Такъ напр. въ г. Слонимѣ явилось къ военному начальнику къ 26 августа 30 человѣкъ. Въ г. Ковнѣ каждый день являются съ повинною изъ мятежническихъ шаекъ, и уже однихъ дворянъ исполнило присягу, въ присутсвіи господ. управляющаго губернію, болѣе 40 человѣкъ. Всѣ ихъ показанія, а равно и получаемыя донесенія отъ мѣстныхъ начальствъ удостовѣряютъ, что мятежническія шайки расходятся, въ лѣсахъ же, въ разныхъ мѣстахъ, остаются одни начальники, окруженные 5 или 6 человѣками, кои по своему положенію немогутъ воспользоваться прощеніемъ. Независимо отъ сего по разнымъ уѣздамъ безпрестанно являются изъ шаекъ къ военнымъ начальникамъ въ значительномъ числѣ простолюдины и мелкая шляхта, кои по приведеніи къ присягѣ водворяются на мѣстѣ жительства. Въ Вильнѣ, въ минувшее воскресенье, т. е. 1 сент., въ костелѣ св. Іоанна исполнили присягу въ присутствіи г. начальника губ., и г. Виленскаго уѣзднаго предводителя дворянства гр. Плятера, возвратившіеся изъ шаекъ и явившіеся къ начальству съ чистосердечнымъ раскаяніемъ, дворяне, Брониславъ Минейко и Иванъ Сухецкій. Здѣсь же въ костелѣ г. начальникъ губерніи объявилъ имъ Всемилостивѣйшее ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА прощеніе и оба они возвратились въ свои семейства.

Рапортъ флигель-адъютанта полковника Клота, начальнику варшавскаго военнаго отдѣла, отъ 20-го и 21-го августа.

Рапортъ отъ 20 августа.

Послѣ нѣсколькихъ поисковъ въ окрестностяхъ, Піотркова и Стрикова, ввѣренный мнѣ отрядъ (2 эскадрона Гродненскаго гусарскаго полка, рота Бѣлозерскаго пѣхотнаго полка, сотня донскихъ, 50 линейнихъ казаковъ и лейбъ-гвардіи конно-ракетной взводъ) выступилъ, 7-го числа, изъ г. Лодзи черезъ Лютомерскъ на Ходаки отправивъ нѣсколько разъѣздовъ по направленію на Подембице и Шадекъ. Около деревни Фульки разъѣздъ штабсъ-ротмистра Вельяминова-Зернова, встрѣтивъ передовую часть конной партіи Парчевскаго, аттаковалъ ее, и опрокинувъ, неотступно слѣдилъ за мятежниками, вмѣстѣ съ присоединившимся къ нему разъѣздомъ корнета Баумгартена. Извѣстіе, посланные штабсъ-ротмистромъ Вельяминовымъ-Зерновымъ, было получено мною подходя къ дер. Ходаки. Я тотчасъ же пошелъ къ фольварку Фульки, отправивъ первый эскадронъ, конно-ракетный взводъ и линейныхъ казаковъ впередъ, на полныхъ рысяхъ. По соединеніи перваго эскадрона съ разъѣздомъ штабсъ-ротмистра Вельяминова-Зернова, всѣ линѣйные казаки, подъ начальствомъ корнета Баумгартена отправлены по слѣду непріятеля. Около дер. Тарнова линейцы нагнали мятежниковъ, которые спѣшились за гатью. Спѣшившись въ свою очередь, послѣ жаркой перестрѣлки, наши храбрые кавказцы прегнали мятежниковъ и преслѣдовали ихъ до дер. Голице, съ подоспѣвшимъ на выстрѣлы штабсъ-ротмистромъ Гловацкимъ.

Въ этомъ дѣлѣ у насъ ранены два линейца.

Когда сдѣлалось совершенно темно, въ Голице, по двумъ разнымъ дорогамъ, пришли на ночлегъ первый эскадронъ и остальная часть колонны. Ночь была весьма темная; не смотря на то, штабсъ-ротмистръ Граббе, съ пятью пластунами, пошелъ въ Вильковице, гдѣ, по свѣдѣніямъ, ночевали инсургенты; но, не найдя ихъ, онъ остался въ этой деревнѣ до утра; туда же посланы, съ корнетомъ Баумгартеномъ, еще 25 линейцевъ.

Какъ только начало свѣтать, штабсъ-ротмистръ Граббе пошелъ по слѣду и получивъ извѣстіе отъ раненыхъ поляковъ, ччо банда ночевала въ дер. Петровчизнѣ, онъ двинулся за нею чрезъ Бржовъ и Волю-Пржедмейскую на Вельнинъ. Видя изъ донесеній, что конная партія находится всего часомъ впереди авангарда, я подкрѣпилъ его полуэскадрономъ съ конно-ракетнымъ взводомъ, подъ начальствомъ флигель-адъютанта капитана Анненкова. Между тѣмъ штабсъ-ротмистръ Граббе, имѣя всего 30 линейцевъ, выгналъ мятежниковъ изъ дер. Цеповъ и, не смотря на то, что за этой деревнею находилась банда, числомъ около 250 ч., онъ стремительно ударилъ на нихъ въ шашки. Ошеломленные поляки пытались перейти въ наступленіе, но принуждены были отступить, не выдержавъ мѣткой стрѣльбы спѣшившихся линейцевъ, которые, послѣ залпа, опять стремительно бросились въ шашки.

На высотѣ у дер. Борекъ мятежники еще разъ хотѣли дать отпоръ, но вновь были опрокинуты дружной аттакой. Тогда банда бросилась въ бродъ черезъ рѣку Варту, у дер. Лекашинъ; тутъ подоспѣли гусары и конные артиллеристы, и въ самой рѣкѣ произошла общая свалка. Линейцы, казаки и гусары, всѣ вмѣстѣ вскочили въ воду и врубились въ мятежниковъ. Артиллеристы подпоручика Лѣсоваго, не имѣя возможности поставить станки, били ракетами какъ холоднымъ оружіемъ. Перейдя черезъ рѣку, банда, обратившись въ нестройную толпу, поскакала лѣсомъ къ деревнѣ Пенхержевскъ.

Въ лѣсу, всякій разъ, какъ инсургенты намѣревались остановиться для отпора, штабсъ-ротмистръ Граббе и поручикъ Гротенъ съ линейцами, гусарами и артиллеристами врубались въ густую толпу и заставляли ее бѣжать еще быстрѣе. У дер. Пенхержевекъ мятежники выскочили на поляну, послѣ чего повернули круто на югъ въ лѣсъ.

Весь путь быстраго бѣгства инсургентовъ обозначенъ изрубленными трупами, брошеннымъ оружіемъ и оставленными лошадьми. По крайнему утомленію коней, авангардъ былъ нѣсколько пріостановленъ до прихода

O takiéj Najwyższéj woli mam honor zawiadomić waszą ekscellencję dla właściwego rozporządzenia.

Podpisał: Minister spraw wewnętrznych, sekretarz stanu Wałujew.

NAJPODDANNIEJSZY LIST

szlachty kowieńskiéj przedstawiony 25 sierpnia 1863 roku p. głównemu naczelnikowi kraju.

Najmiłościwszy MONARCHO!

Rewolucyjne działania odznaczyły się w gubernji kowieńskiéj dobitniejszemi czynnościami aniżeli w innych gubernjach Zachodniego kraju. Ziemia nasza krwią zbroczona została. Niewinnych ofiar rewolucji jest mnóstwo. Straty materjalne są niezliczone.

Odpychając wszelki udział w działaniach partji rewolucyjnéj, ośmielamy się błagać Twojego, Wielki MONARCHO, miłosierdzia, zdając na Twoje Najmiłościwsze wejrzenie losy stanu szlacheckiego.

Składając jedną całość nierozdzielną z Rossją pod potężném berłem Twojém, wynurzamy przed Tobą, NAJJAŚNIEJSZY MONARCHO, czystém sercem uczúcia naszego niezmiennego i na zawsze wiernopoddańczego przywiązania.

Z upoważnienia pełnomocnego szlachty,

WASZEJ CESARSKIEJ MOSCI

wierny poddany,

Pełniący obowiązki kowieńskiego gubernjalnego marszałka szlachty, rotmistrz gwardji, Felicjan syn Eustachego Karp.

Dnia 23 sierpnia 1863 roku.

Liczba obywateli i szlachty gubernji kowieńskiéj, którzy podpisali pełnomocnictwo dla pełn. obow. marszałka gubernjalnego na podpisanie najpoddanniejszego pisma, wynosi obecnie 1071.

Przy wydrukowaniu najpoddanniejszego pisma szlachty wileńskiéj było wspomniono, że podpisy pełnomocnictwa w gubernji wileńskiéj trwają daléj. Obecnie możemy donieść, że do dnia 2 września liczba osób, które podpisały upoważnienie dla wileńskiego gubernjalnego marszałka szlachty, wynosi 2067.

Donosiliśmy już nieraz o powracających z band powstańczych i proszących zlitowania. Liczba ich w rozmaitych miejscowościach ciągle się zwiększa. Tak np. w mieście Słonimie do d. 26 sierpnia stawiło się przed naczelnikiem wojennym 30 osób. Do Kowna każdodziennie przybywają z prośbami powracający z band powstańczych, i już saméj szlachty wykonało przysięgę w obecności p. zarządzającego gubernją więcéj 40 osób. Wszystkie ich zeznania, równie jak otrzymywane od władz miejscowych doniesienia, przekonywają, że bandy powstańcze rozchodzą się, w lasach zaś po rozmaitych miejscach pozostają sami naczelnicy, otoczeni 5 lub 6 ludźmi, którzy ze swojego położenia nie mogą skorzystać z przebaczenia. Niezależnie od tego, w rozmaitych powiatach nieustannie przychodzą z band do naczelników wojennych w znacznéj liczbie osoby z ludu prostego i drobna szlachta, którzy, po doprowadzeniu ich do przysięgi, są osiedlani na miejscu zamieszkania. W Wilnie w przeszłą niedzielę, t. j. d. 1 września, w kościele św. Jana złożyli przysięgę w obecności p. naczelnika gubernji, oraz p. wileńskiego powiatowego marszałka hr. Platera, szlachta Bronisław Minejko i Jan Suchecki, którzy powróciwszy z band, wynurzyli szczery żal przed zwierzchnością. Tamże w kościele p. naczelnik gubernji objawił im Najmiłościwsze przebaczenie JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, i obaj powrócili do swoich rodzin.

Raporty fligiel adjutanta, pułkownika Klota do naczelnika warszawskiego wojennego oddziału z 20 i 21 sierpnia.

Raport z 20 sierpnia.

Po kilku poszukiwaniach w okolicach Piotrkowa i Strykowa, powierzony mi oddział (2 szwadrony grodzieńskiego pułku huzarów, rota białozierskiego pułku piechoty, secina dońskich, 50 linjowych kozaków i lejb-gwardji konno-rakietowy pluton) wyszedł 7-go z m. Łodzi przez Lutomiersk na Chodaki, wysławszy kilka rozjazdów na Podębice i Szadek. Koło wsi Fulki objazd sztab-rotmistrza Weljaminowa-Zernowa, spotkawszy przednią część konnéj partji Parczewskiego, atakował ją i rozbiwszy, nieodstępnie śledził powstańców, razem ze złączonym objazdem korneta Baumgartena. Wiadomość posłaną przez sztab-rotmistrza Weljaminowa-Zernowa, otrzymałem podchodząc do wsi Chodaki. Natychmiast ruszyłem do folwarku Fulki, posławszy pierwszy szwadron, konno-rakietowy pluton i linjowych kozaków przodem pełnym kłusem. Po złączeniu się pierwszego szwadronu z objazdem sztab-rotmistrza Weljaminowa Zernowa, wszyscy linjowi kozacy pod dowództwem korneta Baumgartena posłani byli śladem za nieprzyjacielem. Koło w. Tarnowa linjowcy dognali powstańców, którzy zsiedli z koni za groblą. Spieszywszy się swoją koleją, po gorącéj utarczce, nasi waleczni kaukazcy, przepędzili powstańców i ścigali ich do w. Golice ze sztab-rotmistrzem Głowackim, który przybył na strzały.

W téj utarczce u nas raniono 2 linjowców.

Kiedy już zupełnie ściemniało, w Golicy na dwóch różnych drogach przyszli na nocleg pierwszy szwadron i pozostała część kolumny. Noc była bardzo ciemna. Mimo to sztab-rotmistrz Grabbe, z pięciu płastunami poszedł do Wilkowic, gdzie podług wieści nocowali powstańcy; lecz nieznalazłszy ich pozostał w téj wsi do ranka, tamże posłano z kornetem Baumgertenem jeszcze 25 linjowców.

Jak tylko poczęło świtać, sztab-rotmistrz Grabbe poszedł śladem i otrzymawszy wiadomość od rannych Polaków, iż banda nocowała w Piotrowszczyźnie, ruszył za nią przez Brzów i Wolę Przedmiejską na Wełnin. Widząc z doniesień, iż konna partja znajduje się tylko o godzinę drogi przed awangardą, wsparłem go jeszcze pół szwadronem z konno-rakietowym plutonem, pod dowództwem fligiel-adjutanta kapitana Annienkowa. Tymczasem szt. rot. Grabbe, mając tylko 30 linjowców, wyparł powstańców ze wsi Cepowa, i mimo, że za tą wsią była banda około 150 ludzi, raptownie uderzył na nich szaszkami. Strwożeni Polacy probowali przejść do ataku, lecz zmuszeni byli się cofnąć, niewytrzymawszy celnych strzałów spieszonych linjowców, którzy po strzale znowu bystro rzucili się na szaszki.

Na wzgórzu koło wsi Borek, powstańcy jeszcze raz chcieli dać odpór, lecz znowu zostali odbici wspólném natarciem. Wtedy banda rzuciła się brodem przez rz. Wartę koło Lekaszyn; wówczas nadeszli huzary i konni artylerzyści i w saméj rzece rozpoczęło się ogólne starcie. Linjowcy, kozacy i huzary, wszyscy razem wskoczyli do wody i wdarli się w ciżbę powstańców. Artyleryści podporucznika Lesowego, nie mogąc postawić lawet, bili rakietami tak jak białą bronią. Przeszedłszy przez rzekę, banda obróciwszy się w tłum nieregularny pobiegła lasem ku wsi Pęcherzówek.

W lesie, każdą razą, jak tylko chcieli się powstańcy zatrzymać dla odparcia, szt. rotm. Grabbe i porucznik Groten, z linjowcami, huzarami i artylerją wdzierali się w gęsty tłum i zmuszali go uciekać jeszcze prędzéj. Koło w. Pęcherzówek powstańcy wyskoczyli na polanę, poczém zwrócili się raptem na południe do lasu.

Cała droga bystréj ucieczki oznaczona była porąbanemi trupami, rzucaną bronią i zostawionemi końmi. Z powodu wielkiego znużenia koni, awangarda była nieco wstrzy-

---

свѣдѣнія о времени и количествѣ ихъ посѣва, о способахъ обработки, о мѣстѣ ихъ въ сѣвооборотѣ, объ отношеніи количества луговъ въ имѣніи къ пашнѣ и другія хозяйственныя и климатическія замѣтки, а если они сочтутъ возможнымъ, то и болѣе подробныя описанія ихъ хозяйствъ.

B. *По огородничеству.* Предметы огородничества принимаются на выставку въ трехъ видахъ: 1) образцы огородныхъ растеній, 2) огородные плоды и овощи, какъ свѣжіе такъ и консервы и 3) огородныя сѣмена.

Огородные плоды и овощи слѣдуетъ доставить: продающіеся счетомъ не болѣе 25 штукъ, мѣрою около ½ четверика, а вѣсомъ до 5 фун.; огородныя сѣмена—мелкія въ количествѣ не менѣе ¼ фун., а крупныя не менѣе 1 фунта.

При доставленіи на выставку образцовъ огородныхъ растеній желательно, чтобы къ нимъ прилагались образцы грунта, на которомъ они разводились и описанія способовъ воздѣлыванія ихъ.

C. *По садоводству.* Предметы этого разряда принимаются также въ трехъ видахъ, а именно: 1) образцы плодовыхъ деревьевъ и кустовъ, какъ изъ питомниковъ, такъ и по возможности, разводимыхъ на мѣстахъ, 2) плоды и фрукты, какъ свѣжіе, такъ и консервы и 3) сѣмена. Допускаются также на выставку и цвѣточныя растенія.

Желательно, чтобы образцы деревьевъ и кустарниковъ сопровождались образцами грунта, на которомъ они произрастаютъ, а также чтобы гг. экспоненты прилагали къ нимъ свѣдѣнія объ уходѣ за ними и мѣстныя названія ихъ.

Д. *По лѣсоводству:* 1) Сѣмена деревьевъ и кустарниковъ, 2) Образцы древесныхъ стволовъ, въ кругахъ высотою отъ 4 до 8 вершковъ, отпиленныхъ отъ комля и отъ вершины дерева, и образцы кустовъ, въ черенкахъ длиною въ ½ аршина, 3) куски дерева полированнаго и въ натурѣ и 4) образцы деревьевъ и кустарниковъ.

Желательно, чтобы на выставку представлены были въ особенности образцы деревьевъ и кустарниковъ, служащихъ для живыхъ изгородей. При деревьяхъ и кустарникахъ изъ питомниковъ необходимо приложеніе образцовъ почвы и подпочвы. Общество будетъ весьма благодарно тѣмъ изъ гг. экспонентовъ, которые доставятъ ему свѣдѣнія о способахъ воздѣлыванія ими въ питомникахъ различныхъ лѣсныхъ насажденій съ обозначеніемъ сортовъ наиболѣе съ успѣхомъ разводимыхъ деревьевъ и кустарниковъ.

E. *По скотоводству:* 1) Домашній скотъ: а рабочія лошади, б) рогатый скотъ, в) овцы, г) козы, д) свиньи, е) хозяйственныя породы собакъ и ж) кролики.

Домашній скотъ допускается какъ доморощеный такъ и покупной, выписанный съ цѣлію разведенія или улучшенія туземной породы.

2) Домашняя птица.

Весьма желательно, чтобы при представленіи на выставку домашнихъ животныхъ и птицъ гг. экспоненты сообщали свѣдѣнія о мѣстныхъ способахъ ухода за ними, о содержаніи, употребляемомъ въ хозяйствѣ, о количествѣ разводимаго скота, о цѣнахъ и другія замѣтки по этому предмету.

3) Рыбоводство и піявководство.

Свѣдѣнія, которыя желательно имѣть по послѣднему разряду пасаются успѣховъ и выгодности этихъ отраслей хозяйства.

F. *Вредныя насѣкомыя и животныя.* 1) Коллекціи, представляющія различныя фазы развитія насѣкомыхъ съ образцами порчи, дѣлаемой ими, 2) Животныя, способствующія къ истребленію вредныхъ насѣкомыхъ и 3) снаряды для истребленія вредныхъ животныхъ.

G. *Сельская архитектура.* Предметы относящіеся къ этому разряду суть: 1) Строительные матеріялы, 2) Модели, проекты и планы полныхъ сельскохозяйственныхъ построекъ, какъ то: жилыхъ строеній для рабочихъ, скотныхъ и конныхъ дворовъ, конюшень, сараевъ молотильныхъ, сѣнныхъ и для хозяйственныхъ орудій и сбруи, ледниковъ, подваловъ для храненія овощей, хлѣбныхъ амбаровъ и т. д., а также модели, проекты и планы отдѣльныхъ частей строеній. 3) Модели сельскохозяйственныхъ печей, ригъ, овиновъ, сушилокъ и т. д., и планы расположенія заводовъ: винокуренныхъ, крахмальныхъ, свеклосахарныхъ и проч.

Образцы строительныхъ матеріяловъ должны сопровождаться свѣдѣніями о цѣнахъ, количествѣ производствѣ и т. д., модели же, проекты и планы исчисленіемъ количества матеріяловъ и работъ, потребныхъ для сооруженія ихъ.

ОТДѢЛЪ II. СЕЛЬСКАЯ РЕМЕСЛЕННАЯ И ЗАВОДСКАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ.

А. *По царству ископаемому:* 1) Предметы горныхъ породъ, относящіеся къ сельской промышленности и интересные въ сельско-хозяйственномъ отношеніи, и продукты, выработываемые изъ нихъ. Къ этому разряду принадлежатъ: различныя руды, камень какъ обдѣланный, такъ и необдѣланный, плиты, жернова, бруски, точильные камни, сженая извѣсть, гипсъ; различнаго рода глины и издѣлія изъ нихъ; и т. д.

2) Торфъ и минеральное топливо; лигнитъ, каменный уголъ, антрацитъ и продукты ихъ.

3) Минеральные туки.

4) Сельскія издѣлія изъ металловъ, какъ то: косы, серпы, топоры, шпигорья, плотничныя орудія, скобяной товаръ, чугуны, сковороды, гвозди, проволока, рыболовныя уды, металлическія принадлежности къ сбруѣ, петли, подковы, коромыслы, кочерги, ухваты, вѣсы, замки, ножи, ножницы, мѣдныя кольца, и пр. т. п. предметы.

B. *По царству растительному:*

1) Крахмалистыя вещества: различные сорты муки, крупъ, крахмала и ихъ продукты.

2) Сахаристыя вещества: патока, свеклосахарный и сортовый песокъ, и издѣлія изъ нихъ.

3) Спиртныя вещества: пиво, водка, спиртъ, виноградныя вина и т. д.

4) Прядильный матеріялъ. Сырое волокно: ленъ, пенька, русскій хлопокъ и другіе суррогаты хлопка, и сельскія издѣлія изъ нихъ какъ въ пряжѣ, такъ и въ тканяхъ: нитки, веревки, канаты, бичевки, холсты, пестряди, полотна суровыя, бѣленыя, дубленыя, набойки нальняныхъ и пеньковыхъ тканяхъ, крашенина, крестьянскія кружева, ручники и т. п.

5) Масличный матеріялъ и продукты, выработываемые изъ него: различныя масла и жмыхи.

6) Красильный и дубильный матерьялъ, и продукты ихъ.

7) Табакъ и произведенія изъ него.

8) Дикопрозябающія растенія, служащія предметомъ мѣстнаго промысла, какъ то: грибы, коренья, плоды проч.

9) Дерево и продукты сухой перегонки его: смолы, деготь, скипидаръ и т. д.; древесный и травной поташъ. Крестьянскія издѣлія изъ дерева и его коры, ободья, колеса, дуги, телѣжные ящики, полозья, оси, кадки, ведра, сундуки, деревянная посуда и утварь, лапти, рогожи, корзины, короба и проч.

C. *По царству животному.*

1) Пчеловодство. Ульи и продукты пчеловодства: медъ, воскъ, медовые соты.

2) Шелководство. Продукты шелкопрядовъ.

3) Предметы звѣроловства, составляющіе сельскіе промыслы.

4) Предметы рыболовства. Рыболовныя сѣти и снаряды.

5) Продукты скотоводства:

а) Руно и шерсть, и сельскія издѣлія изъ нихъ: шерстяная пряжа крестьянское сукно, войлоки, валенки, шляпы, вареги, шерстяная вязаная крестьянская обувь и т. д.

б) Козій пухъ и продукты изъ него.

в) Шкуры и кожи, и сельскія издѣлія изъ нихъ: овчины дубленыя и неудобленыя, шубы, полушубки, сыромять, выдѣланный кожевенный товаръ, рукавицы, сапоги и проч.

г) Сало и сельскія издѣлія изъ него.

д) Рогъ, кости, щетина, волосъ и сельскія издѣлія изъ нихъ.

е) Масло, сыръ, консервы мяса.

7) Продукты разныхъ животныхъ остатковъ:

а) Искусственные туки, б) продукты изъ кости, в клей, г) разныя соли и краски.

По всѣмъ предметамъ сельской промышленности заводской и ремесленной желательно имѣть отъ гг. экспонентовъ свѣдѣнія объ особенностяхъ производства, о его вазмѣрахъ, о количествѣ сбыта и цѣнности предметовъ.

ОТДѢЛЪ III. Р. МАШИНЫ, ОРУДІЯ и СНАРЯДЫ.

Въ этотъ отдѣлъ войдутъ машины, орудія и снаряды по всѣмъ отраслямъ сельскаго хозяйства и сельской промышленности, а именно:

1) Приводы для животной силы, вѣтряные и гидравлическіе пріемники и паровыя машины.

2) Орудія ручныя, конныя и паровыя по всѣмъ отрослямъ сельскаго хозяйства.

3) Сельскохозяйственныя машины.

4) Орудія для перевозки продуктовъ: сбруя, телѣги, фуры, тачки, сани.

5) Различные инструменты и приборы, употребляемые въ хозяйствѣ: вѣсы, мѣры, барометры, термометры и проч.

6) Машины, орудія и снаряды, употребляемые въ сельской промышленности заводской и ремесленной.

Машины орудія и снаряды на выставку принимаются преимущественно русскіе, или изобрѣтеные въ Россіи, или сработанные на русскихъ заводахъ.

Иностранныхъ орудій, снарядовъ машинъ допускаются на выставку не болѣе одного экземпляра каждаго одной и той же фабрики и одной марки; при пріемѣ однихъ и тѣхъ же орудій и машинъ съ иностранныхъ заводовъ отъ различныхъ экспонентовъ отдается преимущество самимъ фирмамъ или ихъ уполномоченнымъ.

Желательно, чтобы гг. экспоненты сообщали свѣдѣнія о томъ, на сколько представляемыя ими орудія и машины распространены въ различныхъ мѣстностяхъ, о цѣнности ихъ и т. д.

колонны, которую я направилъ изъ Вильянова черезъ Сломову-Гуру къ дер. Пенхержевекъ. При этомъ движеніи была встрѣчена часть бѣгущихъ мятежниковъ и изрублена Донцами. Послѣ самаго кратковременнаго отдыха, я отправилъ, для дальнѣйшаго преслѣдованія, ротмистра Сталя фонъ-Гольштейна, съ другимъ полуэскадрономъ и свѣжими казаками, черезъ Гонсинъ на Милеіовъ, гдѣ авангардъ мой ночевалъ съ 8-го на 9-е число.

Такимъ образомъ отрядъ въ 36 часовъ сдѣлалъ 140 верстъ.

Ротмистръ Сталь фонъ-Гольштейнъ собралъ положительныя свѣдѣнія, что банда окончательно уничтожена лихимъ и настойчивымъ преслѣдованіемъ авангарда, и что только самые жалкіе остатки прошли черезъ Милеіовъ.

У насъ въ этомъ дѣлѣ убитъ одинъ линеецъ и ранены (всѣ холоднымъ оружіемъ): поручикъ Гротенъ, 3 линейныхъ казака и 2 гусара. Убито 5 лошадей.

Собравши весь отрядъ, я 9-го числа пошелъ ночевать въ г. Турекъ.

Отрядомъ отбиты 75 лошадей, 23 ружья, 15 пистолетовъ и 20 сабель.

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

Геройская смерть штабъ-ротмистра Граббе.— Въ Варшавѣ, между русскими, только и разговоровъ, что о смерти Граббе. Армія наша въ лицѣ его, безъ преувеличенія, лишилась лучшаго кавалерійскаго офицера; въ теченіе шестилѣтней своей службы онъ выказалъ столько блестящихъ качествъ и подавалъ такія надежды, что потерю его надо считать событіемъ весьма прискорбнымъ. Одно утѣшеніе, что смерть его была истинно геройская и навсегда останется въ лѣтописяхъ военной исторіи. Всѣ подробности этого славнаго дѣла я разскажу со словъ очевидцевъ и товарищей Граббе.

Александръ Павловичъ Граббе— сынъ теперешняго наказнаго атамана войска донскаго, Павла Христофоровича, имя котораго дорого каждому военному, и въ особенности,кавказцамъ, поступилъ на службу въ 1857 году, изъ камеръ-пажей, поручикомъ въ сѣверскій драгунскій Его Императорскаго Высочества Наслѣдника Цесаревича полкъ, расположенный въ Дагестанѣ. Уже одно то обстоятельство, что молодой Граббе, вмѣсто службы въ гвардіи, поѣхалъ на Кавказъ, показываетъ его желаніе скорѣе сдѣлаться военнымъ на дѣлѣ а не быть имъ по одному мундиру. На Кавказѣ онъ пробылъ пять лѣтъ, дѣлалъ экспедиціи въ Чечнѣ, Дагестанѣ и за Кубанью, и за боевыя отличія получилъ ордена св. Станислава 3-й и 2-й степеней; св. Анны и св. Владиміра 3-й степеней— всѣ четыре ордена съ мечами. Въ самомъ началѣ польской инсурекціи, Граббе, поспѣшилъ перейти съ Кавказа, и въ минувшемъ мѣсяцѣ былъ переведенъ въ лейб-гвардіи гродненскій гусарскій полкъ, тѣмъ же штабъ-ротмистрскимъ чиномъ.

Гродненскіе гусары неоднократно ходили въ экспедицію, но въ дѣлѣ участвовалъ только второй дивизіонъ, а Граббе служилъ въ первомъ. Когда, въ половинѣ іюля, получены были свѣдѣнія, что въ пограничныхъ съ Пруссіею уѣздахъ, къ югу отъ рѣки Варты, собираются шайки мятежниковъ, отправленъ былъ, подъ начальствомъ флигель-адъютанта барона Клодта, партизанскій отрядъ изъ 1-го дивизіона лейб-гвардіи гродненскаго полка, 50 линейныхъ казаковъ, сотни донскаго N. 44 полка и гвардейскаго конно-ракетнаго взвода. Отрядъ этотъ былъ отправленъ въ г. Піотрковъ, чтобы оттуда дѣйствовать по обстоятельствамъ. Полковнику Клодту дано было разрѣшеніе, въ случаѣ надобности, требовать въ составъ своего отряда нужное число пѣхоты.

Много дней ходили гусары, и все безуспѣшно. Попадались отдѣльные люди; захвачены весьма важныя личности, по участію въ революціонной администраціи, но шаекъ нагнать не удавалось. Наконецъ, получено было свѣдѣніе о направленіи шайки Парчевскаго въ деревню Попово, на рѣкѣ Вартѣ. Сводный эскадронъ гусаръ, подъ начальствомъ флигель-адъютанта, капитана гвардейскаго генеральнаго штаба Анненкова, бросился за мятежниками, спѣшившими къ переправѣ. Вслѣдъ за повстанцами въ воду влетѣли гусары и въ самой рѣкѣ началась страшная свалка. У мятежниковъ множество убито, и взято до 75 лошадей. Съ нашей стороны убитъ одинъ линеецъ, ранено нѣсколько гусаръ и два оберъ-офицера: поручикъ Гротенъ и штабъ-ротмистръ Граббе; его рана, саблей въ голову, была ничтожна, и онъ упросилъ не объявлять о ней. За уничтоженіемъ банды Парчевскаго, гусары напали на слѣдъ банды Банковскаго, разбитаго уже войсками, высланными изъ Конина, и пробиравшагося на соединеніе съ шайкой графа Тачановскаго, находившейся въ велюнскомъ и сѣрадзскомъ уѣздахъ. Безостановочное преслѣдованіе Банковскаго продолжалось до д. Островъ, около г. Ласки. Получивъ здѣсь свѣдѣнія, что у Банковскаго осталось неболѣе 60 человѣкъ, полковникъ баронъ Клодтъ сформировалъ, 14-го августа, казачью команду охотниковъ изъ 25 линейцевъ и 12 донцевъ N. 44-го полка, подъ начальствомъ штабъ-ротмистра Граббе; съ этой же командой разрѣшено было отправиться войсковому старшинѣ донскаго N. 44 полка Маноцкову, и лейб-гвардіи гродненскаго полка поручикамъ: Витмейеру, князю Урусову и корнету Ермолову.

Идя по слѣдамъ мятежниковъ, Граббе долженъ былъ направиться въ противоположную сторону отъ отряда полковника Клодта; такимъ образомъ, съ каждымъ шагомъ впередъ, разстояніе между ними увеличивалось. Подходя къ деревнѣ Сендзіовице, ѣхавшій впередъ охотниковъ поручикъ Витмейеръ, съ восьмью казаками, увидалъ на возвышеніи мятежническій пикетъ. Изрубить пикетъ было дѣломъ минуты. Съ возвышенія открылась деревня Сендзіовице, лежащая въ котловинѣ. Передъ ней замѣчены были безпорядочно стоявшіе конные повстанцы. Принявъ ихъ за шайку Банковскаго, и чтобъ не дать имъ опомниться, поручикъ Витмейеръ, съ подскакавшими къ нему еще семью казаками, вскакалъ въ деревню и началъ рубить мятежниковъ; тѣ бросились назадъ и стали строиться за костеломъ. Штаб-ротмистръ Граббе, узнавшій дорогой, что въ Сендзіовице находится болѣе 1,500 человѣкъ мятежниковъ, подъ начальствомъ Тачановскаго, остановилъ Витмейера, готовившагося вновь броситься на непріятеля.

Конныя массы мятежниковъ немедленно начали окружать охотниковъ и пускались въ атаку, но казаки три раза отбивали ихъ. Выйти изъ деревни было еще возможно, но какъ три казака были уже ранены, а, по кавказскому обычаю, раненыхъ въ бою не оставляютъ, то линейцы просили остаться, и Граббе рѣшился умереть съ честью или пробиться. Три казака поскакали дать знать барону Клодту. Подъ градомъ пуль, Граббе, съ казаками, перешелъ къ двумъ сараямъ, образующимъ уголъ въ деревнѣ. Почти всѣ лошади были перебиты; офицеры, вооружившись винтовками отъ убитыхъ, всѣ рѣшились драться въ сараяхъ. Здѣсь скоро многіе были ранены, въ томъ числѣ Граббе, Маноцковъ и Ермоловъ. Несмотря на то, что горсть храбрыхъ постоянно уменьшалась, мятежники не рѣшались атаковать ихъ. Много разъ бросались они впередъ, но каждый разъ охотники прекращали огонь и безъ выстрѣла ожидали непріятеля; это гробовое молчаніе сильнѣе всего дѣйствовало на повстанцевъ и, не доходя шаговъ 20-ти, они поворачивали назадъ, провожаемые пулями. Наконецъ, дома, ближайшіе къ сараямъ, были зажжены. Жаръ въ сараяхъ сдѣлался невыносимымъ, и засѣвшіе въ нихъ смѣльчаки задумали перейти на кладбище. Переходъ удался, но число людей еще болѣе уменьшилось. Вскорѣ Граббе получилъ смертельную рану въ грудь, навылетъ и передалъ начальство поручику Витмейеру, поручивъ ему спасти остатокъ команды. Когда, наконецъ, осталось всего четыре казака нераненыхъ, Витмейеръ, по вторичному приказанію раненаго Граббе не забобиться о немъ, вышелъ впередъ съ бѣлымъ платкомъ. Конные и пѣшіе повстанцы бросились впередъ; казаки, думая, что атакованы, встрѣтили ихъ выстрѣлами, и остатки горсти нашихъ храбрецовъ были изрублены. Въ живыхъ остались и неранены: одинъ линейный и одинъ донской казаки, поручики Витмейеръ и князь Урусовъ. На послѣдняго упалъ убитый казакъ и прикрылъ его своимъ тѣломъ отъ косъ косиньеровъ. Граббе получилъ нѣсколько ударовъ по головѣ и лицу, черезъ правый глазъ; лѣвую руку ему отрубили косой; всего у него было болѣе тринадцати ранъ. Корнетъ Ермоловъ—только въ іюнѣ мѣсяцѣ вышедшій изъ пажескаго корпуса— имѣетъ двѣ пули въ ногѣ и холоднымъ оружіемъ по головѣ; все время онъ дрался возлѣ Граббе.

Бой кончался. Тачановскій обратился къ своимъ повстанцамъ и сказалъ имъ, что вотъ какъ надо умирать, а не бѣгать, при первомъ выстрѣлѣ, какъ дѣлаютъ они. Всего у насъ убито 20 и ранено 15 человѣкъ. Въ плѣнъ взято 4.

Плѣнныхъ и раненыхъ, подающихъ надежды на излеченіе, отвезли въ ближайшій городъ Видаву, а Граббе и Маноцкова оставили въ Сендзіовицахъ.

Поскакавшіе изъ Сендзіовицъ казаки нашли полковника Клодта въ городѣ Лодзѣ, въ 50-ти верстахъ отъ мѣста боя. Немедленно высланы были впередъ сто казаковъ, подъ командою корнета гродненскаго полка Баумгартена, а за ними вышли гусары и часть гарнизона Лодзя, подъ начальствомъ подполковника Бремзена.

Понятно, что отрядъ пришелъ слишкомъ поздно. Мятежниковъ въ Сендзіовице уже не было. Маноцковъ умеръ; Граббе былъ въ полной памяти и узналъ всѣхъ своихъ товарищей. Ему было очень неудобно лежать въ домѣ у помѣщика, и онъ согласился, чтобы его перенесли за версту въ домъ другаго помѣщика, француза Нёвилля (Neuville). Линейные казаки, вовсе время похода бывшіе подъ командою Граббе, подняли кровать, на которой лежалъ ихъ раненый начальникъ, и понесли къ Нёвиллю. Процессія была торжественна: всѣ офицеры сопровождали умирающаго товарища; лихіе гусары, срубившіе не одну голову—плакали. Всѣ любили Граббе, да и кому изъ видѣвшихъ его могъ не правиться этотъ красавецъ-юноша, олицетвореніе красоты и отваги?

Слабымъ голосомъ поблагодарилъ Граббе линейцевъ. „Спасибо братцы"! сказалъ онъ: „хотя у меня теперь всего одна рука, но если богъ дастъ выздоровлю, то опять васъ поведу въ атаку попрежнему." О всѣхъ обстоятельствахъ боя разсказалъ онъ товарищамъ, и просилъ написать депешу къ отцу. Въ ней онъ продиктовалъ: „Былъ въ двухъ сраженьяхъ; въ первомъ раненъ легко и просилъ не помѣщать въ реляцію; во второмъ раненъ пулею въ грудь, нѣсколькими сабельными ударами по головѣ, и лишился лѣвой руки. Пришлите денегъ на перевозъ моего тѣла." Смыслъ депеши вѣренъ; быть можетъ, разница есть въ словахъ. Сколько надо было имѣть твердости, чтобы на одрѣ смерти говорить такъ, какъ Граббе! Не забылъ онъ и о своихъ мелкихъ долгахъ записанныхъ на бумажкѣ, которую всегда носилъ въ карманѣ.

Отрядъ не могъ долго оставаться въ Сендзіовицѣ: необходимо было идти за Тачановскимъ. Началось прощанье; очевидцы говорятъ, что нельзя передать словами ужаснаго чувства, испытаннаго ими въ эти минуты. Мужественный юноша, у котораго еще до прибытія отряда отнялись уже ноги, умеръ вскорѣ послѣ отъѣзда товарищей. Вѣчная память герою!

Тѣло его будетъ перевезено въ Піотрковъ и оттуда въ Варшаву, для дальнѣйшаго отправленія. По полученіи въ Варшавѣ депеши о смерти Граббе, отслужена была въ Лазенкахъ, въ дворцовой церкви, панихида за упокой души Александра Павловича. Въ церковь изволила прибыть ея Императорское Высочество великая княгиня Александра Іосифовна съ великою княжною Ольгою Константиновною. Генералъ-адъютантъ графъ Бергъ, генералъ-адъютантъ баронъ Корфъ и многіе офицеры, сверхъ всѣхъ гродненцевъ, собрались въ церьковь помолиться объ усопшемъ. Ожидаемъ его тѣла, чтобъ сдѣлать почетные похороны храброму Граббе, достойному сыну своего отца.

(Голосъ).

mana do przybycia kolumny, którą wysłałem z Willanowa przez Słomową górę do Pęcherzewka. Przy téj operacji spotkana była część uciekających powstańców i zrąbana przez Dońców. Po bardzo krótkim wypoczynku, posłałem dla dalszego ścigania rotmistrza Stala-von-Holsztejna z drugim pół szwadronem i świeżymi kozakami przez Gąsin na Milejów, gdzie awangarda moja nocowała z 8-go na 9-ty.

Tym sposobem oddział we 36 godzin zrobił 140 wiorst.

Rotmistrz Stal-von-Holsztejn zebrał pewne wiadomości, iż banda ostatecznie zniszczona przez dzielne i wytrwałe ściganie awangardy i że tylko resztki nieznaczące przeszły przez Milejów. U nas w téj potyczce został zabity 1 linjowiec i ranni (wszyscy białą bronią) porucznik Groten, 3 linjowych kozaków i 2 huzarów Zabito 5 koni.

Zebrawszy cały oddział 9-go t. m. poszedłem nocować do m. Turek.

Oddział odbił 75 koni, 23 fuzje, 15 pistoletów i 20 szabel.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Bohatérska śmierć sztab-rotmistrza Grabbe. W Warszawie między Rossjanami ciągle tylko mówią o śmierci Grabbego. Armja nasza w osobie jego, bez przesady, straciła najlepszego oficera kawalerji; w ciągu sześcio-letniéj swéj służby, wykazał on tyle znakomitych zdolności i obudzał takie nadzieje, iż stratę jego uważać należy za wypadek bardzo smutny. Jedna pociecha tylko w tém, iż śmierć jego była prawdziwie bohatérską i i nazawsze pozostanie w kronikach historji wojennéj. Wszystkie szczegóły téj słynnéj rozprawy opowiem ze słów naocznych świadkow i towarzyszów Grabbego.

Aleksander syn Pawła Grabbe, syn teraźniejszego nakaźnego atamana wojska dońskiego, Pawła syna Krzysztofa, którego imię jest drogiém dla każdego wojskowego, a szczególnie dla kaukazców, wstąpił do służby w 1857 roku, z kamer-paziów, jako porucznik do siewierskiego dragońskiego Jego Cesarskiéj Wysokości Następcy Cesarzewicza pułku konsystującego w Dagestanie. Już jedna ta okoliczność, iż młody Grabbe, zamiast służby w gwardji, pojechał na Kaukaz, dowodzi jego życzenia co najprędzéj zostać wojskowym rzeczywiście, a nie być nim tylko z munduru. Na Kaukazie przebył on 5 lat, odbywał wyprawy w Czeczni, Dagestanie i za Kubanią i za odznaczenia się wojenne otrzymał ordery ś. Stanisława 3-éj i 2-éj klassy, ś. Anny i ś. Włodzimierza 3-éj klassy; wszystkie cztery ordery z mieczami. W samym początku powstania polskiego, Grabbe pośpie szył przejść z Kaukazu i w minionym miesiącu był przeniesiony do lejb-gwardji grodzieńskiego pułku huzarów w téjże sztab-rotmistrza randze.

Huzary grodzieńscy nieraz byli w wyprawie, ale w utarczkach brał udział tylko 2 dywizjon, a Grabbe służył w piérwszym. Kiedy w połowie lipca otrzymano wiadomość, iż w nadgranicznych z Prusami powiatach, na południe od rzeki Warty, zbierają się bandy powstańców, posłano pod dowództwem fligiel-adjutanta barona Klota oddział partyzancki z 1-go dywizjonu lejb-gw. grodzieńskiego pułku huzarów, 50 linjowych kozaków, seciny dońskiego N. 44 pułku i gwardyjskiego konno-rakietowego plutonu. Oddział ten posłano do Piotrkowa, aby ztamtąd działać podług okoliczności. Pułkownik Klot otrzymał rozwiązanie, w razie potrzeby, wymagać do swego oddziału potrzebną liczbę piechoty.

Wiele dni chodzili huzary, lecz wszystko bez skutku. Napotykano pojedyńczych ludzi; pochwytano bardzo ważne osoby należące do rewolucyjnéj administracji, a band dopędzić nieudawało się. Nareszcie otrzymano wiadomości o kierunku bandy Parczewskiego ku w. Popowo nad Wartą. Szwadron zwodny huzarów pod dowództwem fligiel-adjutanta, kapitana gwardyjskiego jeneralnego sztaba Annienkowa, rzucił się za powstańcami, zdążającymi do przeprawy. Tuż za powstańcami wlecieli do wody huzary i w saméj rzece począł się straszliwy tumult. U powstańców mnóstwo zabitych, i zabrano 75 koni. Z naszéj strony 1 linjowiec, raniono kilku huzarów i 2 oberoficerów i porucznik Groten i sztab-rotmistrz Grabbe; rana jego szablą po głowie była nieznacząca i on uprosił aby o niéj zamilczeć. Po zniesieniu bandy Parczewskiego, huzary wpadli na ślad Bańkowskiego, rozbitego już przez wojska wysłane z Konina i dążącego do połączenia z bandą hrabiego Taczanowskiego, znajdującą się w wieluńskim i sieradzkim powiatach. Nieustanne ściganie Bańkowskiego trwało aż do w. Ostrowu koło m. Łaski. Otrzymawszy tu wiadomości, że u Bańkowskiego pozostało niewięcéj nad 60 ludzi, pułkownik baron Klot, uformował 14 sierpnia kozaczą komendę ochotników z 25 linjowców i 12 dońców N. 44 pułku, pod dowództwem sztab-rotmistrza Grabbe; z tąż samą komendą dozwolono było pójść wojskowemu starszynie dońskiego N. 44 pułku Manockowowi, i l.-gw. grodzieńskiego pułku porucznikom, księciu Urusowowi i kornetowi Jermołowowi.

Idąc śladami powstańców, Grabbe powinien był pójść w przeciwną stronę od oddziału pułkownika Klota; tym sposobem z każdym krokiem naprzód przestrzeń między nimi się zwiększała. Podchodząc do wsi Sędziowice, jadący na przedzie ochotników porucznik Witmejer z 8 kozakami, ujrzał na wzgórzu pikietę powstańczą. Zrąbać pikietę było rzeczą jednéj minuty. Ze wzgórza ujrzano wieś Sędziowice leżącą w kotlinie. Przed nią postrzeżono bez żadnego ładu stojących konnych powstańców. Wziąwszy ich za bandę Bańkowskiego i ażeby niedać im czasu opamiętać się, porucznik Witmejer, z nadlatującymi do niego jeszcze 7 kozakami, wpadł do wsi i począł rąbać powstańców; ci rzucili się nazad i poczęli szykować się za kościołem. Sztab-rotmistrz Grabbe, dowiedziawszy się po drodze, iż w Sędziowicach znajduje się z górą 1500 ludzi powstańców, pod dowództwem Taczanowskiego, zatrzymał Witmejera, który miał znowu rzucić się na nieprzyjaciela.

Konne massy powstańców niezwłócznie zaczęły otaczać ochotników i szły do ataku, lecz kozacy trzy razy ich odbijali. Wyjść ze wsi było jeszcze można, lecz gdy trzech kozaków już było rannych, a podług kaukazkiego zwyczaju rannych w bitwie nie zostawiają, przeto linjowcy prosili, aby się zostać, i Grabbe postanowił albo umrzeć z honorem, albo się przebić. Trzech kozaków poleciało dać znać o tém baronowi Klotowi. Pod gradem kul, Grabbe z kozakami przeszedł do dwóch śpichrzów, które stanowiły kąt we wsi. Prawie wszystkie konie były pozabijane; oficerowie uzbroiwszy się w gwintówki od zabitych, wszyscy postanowili bić się w śpichlerzach. Tu niebawem wszyscy zostali ranni, w téj liczbie Grabbe, Manockow i Jermołow. Mimo że garstka walecznych ciągle się zmniejszała, powstańcy nieodważyli się ich atakować. Wiele razy rzucali się oni naprzód, lecz każdą razą ochotnicy przerywali ogień i bez wystrzału oczekiwali nieprzyjaciela; to grobowe milczenie najlepiéj działało na powstańców i niedochodząc 20 kroków zwracali się oni nazad będąc odprowadzani kulami. Nareszcie domy najbliższe od śpichrzów zostały zapalone. Gorąco w śpichrzach stało się nieznośne i znajdujący się w nich zuchy postanowlii przejść na cmentarz. Przejście się udało, lecz liczba ludzi jeszcze bardziéj się umniejszyła. Niebawem Grabbe otrzymał śmiertelną ranę w pierś na wylot i oddał dowództwo porucznikowi Witmejerowi, poleciwszy mu ocalić resztki komendy. Kiedy nareszcie zostało 4 kozaków nieranionych, Witmejer na powtórny rozkaz rannego Grabbe, aby się o niego nietroszczyć,wyszedł naprzód z białą chustką. Konni i piesi powstańcy rzucili się naprzód; kozacy sądząc, iż są atakowani, spotkali ich wystrzałami, i szczątki garstki naszych walecznych zostały zrąbane. Przy życiu zostali i nieranni: jeden linjowy i jeden doński kozacy, porucznicy Witmejer i książę Urusow. Na ostatniego padł zabity kozak i przykrył go swym trupem od kos kosynjerów. Grabbe otrzymał kilka razów po głowie i twarzy, przez prawe oko; lewą rękę odrąbali mu kosą; w ogóle miał on z górą trzynaście ran: kornet Jermołow— zaledwie w czerwcu wypuszczony z korpusu paziów— ma dwie kule w nodze i kilka uderzeń białą bronią po głowie; cały czas bił się on koło Grabbe.

Walka ustała. Taczanowski zwrócił się do swych powstańców i rzekł do nich, że oto tak trzeba umierać, a nie uciekać przy pierwszym strzale, jak oni czynią. W ogólności u nas zabito 20 i raniono 15. Jeńców wzięto 4. Jeńców i rannych, którzy podawali nadzieję na wyleczenie, odwieziono do blizkiego miasta Widawy, a Grabbego i Manockowowa zostawiono w Sędziowicach.

Kozacy, którzy udali się z Sędziowic, znaleźli pułkownika Klota w m. Łodzi o 50 wiorst od miejsca potyczki. Niezwłócznie posłano przodem 100 kozaków pod dowództwem korneta grodzieńskiego pułku Baumgartena, a za nimi poszli huzary i część garnizonu z Łodzi pod dowództwem podpułkownika Bremzena.

Naturalnie, że oddział przyszedł bardzo późno, powstańców już w Sędziowicach niebyło. Manockow umarł; Grabbe był przy zupełnéj pamięci i poznał wszystkich swych towarzyszów. Było mu bardzo niedogodnie leżeć u obywatela w domu, i on zgodził się, aby go poniesiono o wiorstę do drugiego obywatela francuza Neuville. Linjowi kozacy, którzy przez cały czas byli pod komendą Grabbe, wzięli łóżko, na którém leżał ich ranny naczelnik, i ponieśli do Neuville. Procesja była uroczysta, wszyscy oficerowie odprowadzali umierającego towarzysza; dzielni huzary, którzy odrąbali niejedną głowę, płakali. Wszyscy lubili Grabbego, komuż zresztą mógłby niepodobać się ten piękny młodzieniec, uosobienie wdzięku i męztwa? Słabym głosem Grabbe podziękował linjowcom. „Dzięki bracia!" rzekł on: „chociaż u mnie teraz tylko jedna ręka, lecz jeśli da Bóg wyzdrowieję, to znowu poprowadzę was do ataku jak dawniéj". O wszystkich szczegółach potyczki opowiedział on towarzyszom: prosił o posłanie depeszy do ojca, w któréj on dyktował: „Byłem w dwóch potyczkach; w pierwszéj ranny lekko, prosiłem aby niewspominano w relacji; w drugiéj ranny kulą w pierś kilką uderzeniami szabli po głowie i straciłem lewą rękę. Przyszlij pieniędzy na przewiezienie mego ciała." Treść depeszy jest zupełna; może jest tylko różnica w słowach. Ile trzeba było mieć wytrwałości, żeby na łożu śmierci tak mówić jak Grabbe! Niezapomniał on też o swych drobnych długach, zapisanych na kartce, którą zawsze miał przy sobie w kieszeni.

Oddział niemógł długo zostawać w Sędziowicach; trzeba było iść za Taczanowskim. Poczęło się pożegnanie; naoczni świadkowie powiadają, iż niepodobna wyrazić okropnego uczucia, jakiego w téj chwili doświadczali. Waleczny młodzieniec, u którego jeszcze przed przybyciem oddziału odjęło już nogi, umarł niedługo po odejściu towarzyszów. Wieczna pamięć bohaterowi!

Ciało jego odwiezione będzie do Piotrkowa, a ztamtąd do Warszawy dla dalszego transportowania. Po otrzymaniu w Warszawie depeszy o śmierci Grabbego, odprawiono w Łazienkach w dworcowéj cerkwi egzekwje za spokój duszy Aleksandra syna Pawła. Do cerkwi raczyła przybyć JEJ CESARSKA WYSOKOŚĆ Wielka Księżna Aleksandra Jozefówna z Wielką księżną Olgą Konstantynówną. Jenerał adjutant hrabia Berg, jenerał-adjutant baron Korf i wielu oficerów, prócz wszystkich pułku Grodzieńskiego, zebrali się do cerkwi, by pomodlić się za zmarłego. Oczekujemy jego ciała, aby zrobić honorowy pogrzeb walecznemu Grabbe, godnemu synowi ojca.

(Głos.)

Wiadomości Zagraniczne.

Wilno, 2 września.

POGLĄD OGÓLNY.

Dziennikarstwo głównie znowu zajmuje się sprawą meksykańską. Poufne czasopismo paryzkie Kraj utrzymuje stanowczo dnia 5 września, że arcyksiążę Maksymiljan koronę przyjął, a Memorjał dyplomatyczny od dawna sprzyjający téj kandydaturze, wbrew uprzednim skądinąd podawanym wiadomościom, twierdzi, że król Leopold żywo zięciowi swojemu radzi dać początek nowéj dynastji zaatlantyckiéj. Prawda, że te wiadomości sprzeczne są i z doniesieniami wiedeńskiéj Wieczornéj Poczty i z tém co Memorjał mówił o chęci króla Belgów pozostania zupełnie obcym téj całéj sprawie.

Wobecnéj chwili tylko wiadomo, że piérwszy sprzymierzeniec nowego cesarstwa pan Jefferson Davis zostaje w takiém położeniu, że niepodobna mu wahać się w wyborze środków, byleby przedłużył swoję sprawę. Dowiadujemy się z depeszy, że podług doniesień dzienników wychodzących w Stanach Południowych, prezydent oderwańców, po odbytéj z gubernatorami naradzie, postanowił powołać do broni 50,000 murzynów, którym po ukończeniu wojny zapewniono-noby oprócz wolności osobistéj po 50 akrów ziemi na głowę. Nie piérwszy to raz oderwańcy występują z podobnemi obietnicami. Nie wiémy czy one są szczersze dziś niż były w innych niebezpiecznych okresach sprawy południa. Jeżeli zwracamy na nię uwagę, to dla tego raczéj, że jest wskazówką rozpaczliwego stanu, w jakim znajdować się musi wojsko oderwańcze, niż jak wiadomość zasługująca na wiarę.

Podług depeszy z dnia 6 sierpnia podanéj przez dzienniki zagraniczne, przywiezione przez Nubar-Paszę przełożenia co do międzymorza Suezkiego w żaden sposób przyjęte być nie mogą. Dziennik Kraj rozumie, że pan Drouyn de Lhuys wymaga bezwarunkowego spełnienia programmatu i umowy zawartéj między ostatnim wice-królem egipskim i spółką.

Francja.

— Mowa pana Rouher, ministra prezesa rady stanu, przy zagajeniu posiedzeń rady powszechnéj departamentu Puy-de-Dôme.

Panowie i kochani koledzy!

Chwilowa słabość niepozwoliła naszemu szanownemu prezesowi (panu Delangle) objąć kierunku obrad. Niepotrzebuję rozwodzić się o ile tego żałuję, gdyż znacie jego poświęcenie dobru naszéj prowincji. Najchętniéj przyjąłem zastępstwo, bo zdawało mi się, że w ten sposób najlepiéj wynagrodzę niemożność znajdowania się w waszém gronie przeszłego roku.

Od owego czasu dwa ważne zdarzenia zaszły w naszym departamencie: jedno polityczne, to jest wybory posłów do ciała prawodawczego; drugie gospodarskie, to jest wystawa płodów naszych okolic.

Wybory dały głośne świadectwo zaufania w rządzie cesarza; są one wysoką pochwałą kierunku nadanego sprawom powszechnym, i uroczystém potwierdzeniem w głosowaniu spokojném, rozważném i swobodném, tego pełnego zapału przyjęcia, jakiego naczelnik narodu doznał w tryumfalnéj swojéj podróży po Overnji.

Wystawa naszych bogactw rolniczych, przemysłowych i artystycznych, była ważnym objawem naszéj żywotności i postępów. Utrzymała temu miastu sławę stolicy prowincij środkowych i ustaliła ten szczęśliwy federalizm, który zasila patrjotyzm miejscowy i działalność pojedyńczą wielką potęgą, nie szkodząc siłom i wielkości wspólnéj ojczyzny.

Ten zbieg dowodów pomyślności ze świadectwami zaufania, nie jest przypadkowy. Serca prawe, umysły jasne i szczere naszéj Overnji, będąc świadkami nieustannych usiłowań rządu w otwieraniu nowych źródeł dobrobytu i bogactw dla działalności wszystkich, przekonane o wielkości otrzymanych owoców, nie mogły pozwolić, aby uczucia wdzięczności i poświęcenia dały się obłąkać nieuzasadnionym naganom, niesprawiedliwym podejrzeniom, wichrzeniom bez celu, zmiennościom niebezpiecznym i knowaniom bez godności.

Znaki pomyślności każdego kraju są mnogie. W porządku rzeczowym objawiają się przez rzadszy przechod własności nieruchoméj, przez wzrost dochodów ubocznych, przez stan zdrowia ludności. W porządku umysłowym i obyczajowym, postęp tłómaczy się przez rozkrzewienie szkół, przez rozwój stosunków społecznych i zmniejszenie występków. Przypatrzmy się tym znakom w naszym departamencie.

Bez wątpienia, tak bystre stworzenie we Francji 20-tu miljardów wartości ruchoméj przedstawionéj przez pożyczki narodowe, przez drogi żelazne, przez towarzystwo bezimienne, w czém wszystkiém Puy-de Dôme ma tak wielkie uczęstnictwo, odwróciło grosz oszczędzony od nabywania ziemi i zmniejszyło dobrowolny przechód nieruchomości; mimo to wszakże dochody wpisu w r. 1861-m wzrosły o 28% w porównaniu z rokiem 1852-m.

Dochody uboczne oswobodzone od owego właściwego im omdlenia, te dochody będące dynametrem sił produkcyjnych i konsumpcyjnych, poszły jeszcze krokiem nierównie wybitniejszym. W roku 1852-m dały 2,186,000 fr., w roku zaś 1861-m podniosły się do 4,067,000 fr. Dla tego też między młodszą naszą ludnością stopniowo lepiéj żywioną i bogatszą, przypadki niezdatności do służby wojskowéj zmniejszają się w tymże stosunku. W r. 1853-m okazało się takich przypadków 1671; w roku zaś 1860-m tylko 1,088.

Jeżeli odłożę na chwilę dowody urzędowe i zwrócę się do przedmiotów powszechnie wiadomych, do tego co nas otacza i bije w oczy, z zadowoleniem postrzegę, że w naszéj prowincji, a szczególniéj w tych zamożnych miasteczkach niższéj Owernji, dawne budynki pokryte słomą, niemające ani dość powietrza ani dość światła, codzień ustępują miejsca mieszkaniom zdrówszym, trwalszym i światlejszym; że pokarm wieśniaka codzień staje się obfitszym, strawniejszym i rozmaitszym, jakoż lud wiejski, lubo nic nie stracił ze swojéj szlachetnéj i gorącéj miłości dla własności ziemskiéj, wzbogaca się dosyć, że w skład swojego majątku zdołał już wprowadzić rentę i wartości ruchome.

Czyż nieprawda, mości panowie, że często teraz widzieć się dają wyprawy panny młodéj, czyli jak na wsi mówią suknie panny młodéj, z bławatów niegdyś służących tylko dla arystokracji i wielkiego zbytku? Niektórzy nazywają to nierozsądkiem, próżnością. Niech i tak będzie, ale ta próżność nie jest niebezpieczną, raz tylko zdarza się w życiu i nie wytępia w dzieciach zdrowych podań rodzicielskich. Ta próżność jest raczéj godną poszanowania, bo daje do niéj powód uroczystość rodzinna, bo czerpią się na nię zasoby w długoletniéj oszczędności uporczywéj pracy, w codziennéj wstrzemięźliwości i w obyczajach nienagannych, nie zaś w mętnych źródłach tych dwuznacznych majątków, owocach zuchwałych spekulacij, a które bez pomocy czasu dla tego tylko rosną, że często są opłacane uszczerbkiem uczciwości.

Lecz czyż ruch umysłowy i obyczajowy szedł równym krokiem z ruchem majątkowym? Te dwa ruchy wzajemnie na siebie oddziaływają. Brak równowagi między niemi zadaje uszczerbek organizacji społecznéj, brak równowagi na jednym z tych dwóch gościńców doprowadziłby albo do grubego materjalizmu, albo do bezsilnego spirytualizmu. Dochodziły mię niekiedy głosy nawet ludzi rozumnych, których niepokoił rozwój pierwiastkowéj nauki; ale dziś już ten przedmiot jest nieodzownie rozsądzony i byłoby rzeczą daremną poddawać go pod nowy rozbiór.

Nie zaprzeczam, że niekiedy nauka obudza w warstwach ludu uczucia zapędne i nierozważne, sprowadzające chwilowe wstrząśnienia; ale po krótkiém zastanowieniu prawa i potrzeby wzajemnie się miarkują, prawidła obowiązku otrząsają się z błędów i przyświecają duszy każdego, zwłaszcza jeżeli nauka pierwiastkowa utrzyma się w granicach wychowania religijnego, prostego i prawdziwego. I owszem tłumienie światła jest nieustającą przyczyną niebezpieczeństwa w społeczeństwach cywilizowanych.

Te myśli są zaiste i sprawiedliwe i szlachetne; cieszymy się więc, że pierwiastkowe szkoły naszego departamentu, które w r. 1855-m liczyły tylko 44,000 uczniów, w roku 1861-m już miały ich 56,000.

Postęp nauki i stosunków handlowych, ruch umysłów i cywilizacji, odbijają się w dokumencie bardzo skromnym, do którego mało kto zagląda, a który wszakże rzuca na te przedmioty ogromne światło. Mówię o liczbie listów przesyłanych przez pocztę. W r. 1852 w departamencie Puy-deDôme oddano 1½ miljona listów na pocztę; w roku zaś 1862-m już liczba takichże listów podniosła się do 2,287,000.

Kończę uwagą będącą w moich oczach logicznem potwierdzeniem tych prawd, które tylko co skreśliłem. Zbrodnie przeciw osobom i własności zmniejszyły się więcéj niż o 30 na sto od r. 1852 do 1861-go, a w tymże samym okresie wykroczenia zniżyły się z liczby 1785-ciu do 1236-ciu. Sciany naszego sądu kryminalnego rzadko tylko brzmią smutnym odgłosem tych bezecnych zbrodni, które w bezbożnym nieco języku, my prawnicy, nazywaliśmy pysznemi sprawami.

Taki jest postęp dobrego i taki upadek złego. Nie potrzebujemy gromadzić tu innych dowodów. Żyjecie wśród ruchu wypadków, jesteście bacznymi świadkami tych moralnych ulepszeń, tych przeobrażeń rolniczych i gospodarczych, tych dobroczynnych usiłowań ku wykorzenieniu ciemnoty.

Ale nieoddawajmy się spokojowi pomyślnego położenia, nie zapadajmy w omdlenie osięgniętych korzyści. Idźmy daléj przy współdziałaniu silnéj i oświeconéj administracji w naszym zawodzie przewodników, dopomagajmy z całéj naszéj mocy coraz wyższemu ruchowi naszéj rodzinnéj strony, téj strony, któréj nigdy sercem nie jesteśmy dalekimi, do któréj w pobożnéj i wdzięcznéj troskliwości odnosimy wszystkie pociechy, smutki i uczucia rodzinne, cały stan polityczny i cały wpływ społeczny. A jeżeli który z nas, skutkiem wypadków życia politycznego, znajdzie się w możności w szerszych rozmiarach przyczynić się do wspólnego dobra, o wierzcie, że najradośniéj to spełni!

Pracujmy bez ustanku nad dokończeniem naszych kommunikacyjnych i departamentowych gościńców, naszych dróg łączących między sobą wioski; zwróćmy całą troskliwość na owe niezmierne przedsięwzięcie osuszenia naszych bagien, przedsięwzięcie równie ważne dla zdrowia całéj miejscowości jak dla jéj użyźnienia. Już wskazaliście ten przedmiot życzliwości cesarza, przed kilku jeszcze dniami n. pan mówił ze mną o nim z najwyższém współczuciem.

Całém sercem oświadczmy się za dokończeniem dróg żelaznych, które połączyć nas powinny ze wschodem i południem Francji, i za uznaniem jako obchodzącéj dobro pospolite téj drogi, która ma nas wprost prowadzić do Bordeaux przez ów departament Coréze, tak długo wydziedziczony.

Widzicie, mości panowie, że śpieszę wyjść z tych przemilczeń, jakie w przedmiocie dróg żelaznych nakazywała mi dawniejsza moja posada (p. Rouher był ministrem robot publicznych).

Nieszczędźmy czynnych zabiegów ku dokończeniu téj wspaniałéj katedry, odwiecznego pomnika tych wielkich uczuć religijnych, które, dzielniéj niż najszczersze ulgi ludzkie, przygotowują serca najgłębiéj strapione do pokornéj uległości najsroższym wyrokom Boskim; a dusze szlachetne do szczytnych pociech i choćby najdalszych nadziei.

Rady powszechne są najwyższemi i najwziętszemi u ludu organami téj hierarchji administracyjnéj, która czerpie swą władzę w powszechném głosowaniu. Dojrzałością i mądrością naszych obrad starajmy się zasługiwać na tę uczciwość. Szafarze majątku departamentowego, unikajmy w równym stopniu fałszywéj oszczędności, jak niepotrzebnych rozchodów; ale nadewszystko niech żaden z pierwiastków pomyślności téj bogatéj prowincji nie znajduje z naszéj strony ani pogardy, ani obojętności. Jesteśmy bowiem odpowiedzialnymi strażnikami tych pierwiastków, w obec naszych następców i naszych współobywateli.“

— Paryż, 28 sierpnia. Monitor powszechny pisze: Minister marynarki i osad otrzymał dziś przez gońca depesze od kontr-admirała Jaurèz, głównodowodzącego flotą francuzką w Japonji. Zatargi między Anglją i rządem japońskim były blizkie ugodliwego załatwienia. Za staraniem admirała i pełnomocnika francuzkiego, Taikun zgodził się natychmiast wypłacić 450,000 dollarów, wymagane przez ultimatum angielskie, jako wynagrodzenie za zabójstwo popełnione na osobie pana Richardsona. Poczém stosunki dyplomatyczne miały być wnet przywrócone. Wewnętrzne wszakże położenie Japonji jest niepewne. Mikado i stronnictwo Daimiosów tchną największą nienawiścią ku Europejczykom.

Admirał Jaurèz i pełnomocnik francuzki z wielką oględnością wysłuchali żądania Taikuna o udzieleniu mu obrony; straż jednak twierdzy Yokahama została powierzona admirałowi.

Rzeczywiście Taikun otrzymał od Mikada rozkaz zamknięcia portów japońskich i wyrugowania z nich cudzoziemców; nie mogąc wszakże ani spełnić tego rozkazu, ani podnieść otwartego rokoszu przeciw cesarzowi duchownemu, prosił admirała francuzkiego o zajęcie Yokahama, co ułatwi mu pozór przynajmniéj niemożliwości być posłusznym, a tymczasem spodziewa się wytłómaczyć Mikadowi potrzebę zmiany polityki;— nim przyjdzie do jakiegoś rozwiązania, Taikun zakazał niepokoić kupców europejskich i nie przerywać z nimi stosunków handlowych.

Najlepsza zgoda panuje między admirałami francuzkim i angielskim, tudzież między dwóma poselstwami, oraz przedstawicielami innych państw zachodnich. Przedsięwzięto wszystkie środki ostróżności na przypadek mogących zajść nowych zatargów, lub jakich wewnętrznych zawichrzeń.

Paryż, 28 sierpnia. Dzienniki wieczorne ogłosiły dwie następne depesze:

Vera-Cruz, 1 sierpnia.

Marszałek Forey bawi ciągle w Mexico. Oddział wojska francuzkiego ciągnie na San-Luiz de Potozi, gdzie Juarez przebywa z 15-tu tysiącami ludzi. Miramon wszedł na ziemię meksykańską z kilku tysiącami zbieranéj drużyny w Texas. Zamordowanie jenerała meksykańskiego la Llave przez jego żołnierzy zupełnie się potwierdza. Doblado szczęściem tylko uniknął podobnegoż zamachu.

Ciągle nadchodzą z różnych stron bardzo liczne oświadczenia się za cesarstwem, ale ludność pragnęłaby widzieć swoim monarchą książęcia francuzkiego.

Vera-Cruz, 1 sierpnia.

Droga żelazna stąd do Soledad będzie otwarta dnia 15-go.

Eskadra francuzka oceanu Spokojnego stoi w zatoce Kallao (w Peru). Jeden okręt téj eskadry, wypłynąwszy z Kallao, zawinął do portu Valparaiso (w Chili), dla naprawy swych uszkodzeń.

Nadszedł z Sant-Jago wyroko polubowny króla Belgów w sporze rzeczy-pospolitej Chilijskiéj ze Stanami Zjednoczonemi, według którego dopominek washingtoński zniżony został na 61,000 dollarów. Rząd chilijski uwiadomił posła Stanów Zjednoczonych, że gotów jest opłacić tę summę.

Przez pakebot pocztowy Shannon, który świeżo przybył do Southampton, nadeszły następne wiadomości z Meksyku:

Półkownik Doutrelaine, mianowany naczelnikiem głównego sztabu inżynjerów, przybył z Francji dnia 16 lipca do stolicy. Sprowadził z sobą pociąg potrzebnych narzędzi, którego dozór objął w Vera-Cruz.

Oddział wojska, składający się z jednéj brygady piechoty francuzkiéj i 1-éj dywizji wojska meksykańskiego, jenerała Marqueza, wyszedł pod dowództwem jenerała Bazaine dla zajęcia Queretaro i San-Luiz de Potozi. Celem téj wyprawy jest wyrugowanie Juareza aż do Tamaulipas i zupełne zabezpieczenie stolicy.

We wszystkich prowincjach podpisywano dziękczynne adresy do cesarza Francuzów za dobrodziejstwa wyświadczone Meksykowi, oraz z prośbą o dalszą opiekę.

Od zaprowadzenia rządu tymczasowego w Mexico, duchowni prześladowani przez Juareza wracają, ku wielkiéj radości mieszkańców, na swoje posady.

Dnia 28 lipca korweta parowa Forfait została postrzeżona niedaleko Campeche; udaje się ona z Cherbourga do Vera-Cruz.

— Nubar-pasza, umocowany przez wicekróla egipskiego do załatwienia z rządem francuzkim sprawy międzymorza Suezkiego, przybył dnia 28 sierpnia do Paryża.

Paryż, 29 sierpnia. Czytamy w Monitorze Powszechnym: Goniec z Meksyku przywiózł wiadomości, dochodzące do dnia 30 lipca. Marszałek Forey powysyłał oddziały wojsk francuzkich w rozmaite miejsca, dla zabezpieczenia ludności, które uznały rząd tymczasowy, od naczelników band broniących jeszcze rzeczypospolitéj. Stan zdrowia wojska jest zadawalający. Monitor zawiadamia, że w dniu jutrzejszym poda bliższe szczegóły.

Paryż, 30 sierpnia. Dziennik France udziela następne wiadomości: Dziś ministrowie odbyli radę w Saint-Cloud pod przewodnictwem cesarza.

Hr. von Goltz, poseł pruski przy dworze francuzkim wzywany był do Baden przez króla Wilhelma; jeżeli wiadomości nasze nie mylą, król miał go objaśnić, czego trzymać się zamierza w dwóch ważnych przedmiotach obecnéj polityki, i jakie przedsięweźmie postępowanie względem Francji i Austrji. Hr. von Goltz od czasu powrótu swego do Paryża miał już kilka rozmów z panem Drouyn de Lhuys.

— Oznajmują, że prezydent Jefferson Davis wysłał nadzwyczajnego pełnomocnika z Richmond do Mexico, dla układów z rządem tymczasowym meksykańskim; zamierza bowiem ten rząd uznać i umocować przy nim urzędowego przedstawiciela.

Donoszą z San-Luiz de Potozi, że Juarez powierzył dowództwo swojéj siły zbrojnéj jenerałowi Berriozabal. Liczba wojska codzień się umniejsza, w skutek zbiegowstwa. Ludność odwraca się od Juareza.

Przybył do Londynu adjutant arcy-książęcia Maksymiljana; ma on d. 2-go września wypłynąć na statku angielskim do Meksyku.

Paryż 29 sierpnia. Monitor powszechny ogłosił dziś mowę hr. de Persigny mianą w Saint-Etienne. Podajemy ją tu w całości:

Kochani współziomkowie. Znajdując w pośród was tyle dowodów życzliwości, winienem zacząć od wynurzenia dziękczynnych moich uczuć. Wszakże szukając przyczyn téj życzliwości łatwo spostrzegłem, że pragnęliście uczcić we mnie wierność dla wielkiéj sprawy. Napełnia mię to pociechą, stokroć wyższą nad pospolite wzruszenia miłości własnéj, bo mogę odnieść do cesarza hołdy, jednemu ze sług jego składane i w przywiązaniu okazywaném dla jednego z waszych współobywateli, widzieć tryumf cesarstwa.

Nieraz już zagrzany takiém współczuciem, starałem się w jakikolwiek sposób, w waszém lub sąsiedniém zgromadzeniu przedstawić obraz postępów cesarstwa i rozwoju naszych instytucij. Pozwólcie mi dziś jeszcze, pójść daléj w tém posłannictwie, pozwólcie mi oddać na wasz sąd uwagi wyczerpnięte w uczuciach najczystszego patrjotyzmu i raczcie przychylnie mię wysłuchać.

Wiadomo wam, w jakich okolicznościach dzień 10 grudnia rzucił podstawy cesarstwa. Kiedy lud francuzki, natchniony sławnemi wspomnieniami, wezwał dziedzica bohatéra do przewodniczenia swéj doli, niechodziło wówczas tylko, o położenie granic bezrządowi rzeczowemu, który kraj nękał. Istniało we Francji złe nie równie gorsze od przypadkowego rozprzężenia. Nieszczęścia czasu, w skutek naszych rewolucij, doprowadziły rzeczy do téj straszliwéj ostateczności, że warstwy społeczeństwa wystąpiły przeciw sobie i kraj rozpadł się na trzy stronnictwa, z których każde wyobrażało wybitnie swe dążenia, namiętności i przesądy.

Każde z tych stronnictw miało swój rząd upodobany. Jeżeli jedno z nich, przedstawiające naprzykład warstwy wyższe, stanęło u steru rządu, jak za restauracji, wnet widziało przeciw sobie zapalczywy opór warstw średnich i ludowych. Jeżeli stronnictwo warstwy średniéj potrafiło z kolei, jak za Ludwika Filippa, opanować władzę, wnet uzbroiły się przeciw niemu dwie drugie warstwy. Kiedy nakoniec obaliła je rzeczpospolita, nowe przymierze zwyciężonych stanów, nowe wstrząśnienia kraj rozprzęgały, a to tak dalece, że łączenie się dwóch stronnictw przeciw jednemu, nietylko czyniło wszelki rząd niemożliwym, ale nawet każde przesilenie polityczne, całą społeczność narażało na niebezpieczeństwo.

Zdawało się zaiste, że ręka boska ciężyła nad naszym nieszczęśliwym krajem. Europa, z niepokojem patrząc na ten smutny widok, uwierzyła że rewolucja francuzka, piastuje w łonie swojém pierwiastek zgubny dla wszystkich rządów.

Przypuśćcie, że dzień 10 grudnia, byłby dniem tryumfu dla jednego ze trzech stronnictw: legitymistów, orleanistów lub republikanów; Francja wpadłaby znowu w szranki dawniejszych swoich zapasów i musiałaby znowu rozpocząć wojnę społeczną!

Ale dziedzic cesarza objął władzę; sam jeden, tylko swoją osobą, niemając nawet obok siebie dawnych sług swojego rodu, którzy już od wielu lat zespolili się z którémkolwiek ze trzech stronnictw, zajął takie stanowisko, że jego zwycięztwo niebyło ani tryumfem ani klęską niczyją. Dla ustanowienia więc swojego rządu, począwszy od ministrów, aż do najniższych urzędników administracji, od wielkich ciał państwa aż do gmin najdrobniejszych, kierowała nim najszczęśliwsza okoliczność wezwania do pomocy, bez różnicy politycznego początku, a więc do utworzenia stronnictwa rządu, nie już przedstawicieli stronnictwa lub stanu, ale przedstawicieli wszystkich stronnictw i wszystkich stanów.

Złóżmy tu hołd patrjotyzmowi ogromnéj większości zwolenników dawnych mniemań.

Skoro myśl na schwał społeczna cesarstwa przeniknęła umysły; wnet zastęp mężów trzech stronnictw, nie zawahał się przynieść dobru powszechnemu objaty ze swoich osobistych upodobań. Na tém bezstronném polu, na jakie wezwał ich ten nowy August, nie lękali się podać sobie ręki, każdy z nich znalazł w cesarstwie jeżeli nie zupełne to przynajmniéj główne zadowolenie swych przekonań. Mężom warstw wyższych pochopniejszym do szanowania podań królewskich, cesarstwo, w braku staréj prawowitości, przedstawiało przynajmniéj znamię jednoty monarchicznéj. Wyznawcom zasad stanu średniego, zapewniało wolność umiarkowaną i porządek niezbędny dla pomyślności handlu i przemysłu.

Zwolennicy nauk ludowych ujrzeli w niém świetny tryumf gminowładztwa. Nowe stronnictwo rządu, lubo utworzone z pierwiastków na pozór różnorodnych, miało niezmierną korzyść, że przedstawiało trzy mniemania, stronnictwa, trzy stany. Złożone w ten sposób tworzyło jednotę społeczną kraju, zupełnie tak samo jak połączenie trzech barw, białéj, błękitnéj i czerwonéj, tworzy sławne godło Francji.

Wszystkim wam wiadomo jakie były pod względem politycznym szczęśliwe następstwa tego szlachetnego zlania się mniemań w łonie rządu cesarskiego, ile cesarz znalazł w nim siły dla urzeczywistnienia wewnątrz i zagranicą wielkich dzieł swojego panowania. Ale, jak czas jest niezbędny dla utworzenia rządów i dynastji, tak znowu nie w jeden dzień wielkie stronnictwo zdolne jest pochłonąć i przyswoić sobie pierwiastki które stożsamić powinno. Mimo całą oczywistość dobra pospolitego, niemała liczba ludzi dobréj wiary, pod wpływem żalów, przekonań, lub sprzecznych widoków widzieć ich niemoże. Przed innymi, dawni naczelnicy stronnictw, jeszcze wzruszeni wspomnieniami walk, zwycięztw, lub klęsk swojéj młodości, niemogą wymódz na sobie zrzeczenia się dni minionych. Dzieje wszystkich czasów i wszystkich krajów uczą nas, że potrzeba pewnego czasu, aby zatrzeć ślady niezgód obywatelskich i ustalić co trwałego.

Ale nim tego dzieła czas dokona, zapiszmy ku wiecznéj chwale cesarstwa, ten czyn opatrzności, że wydźwignęła Francję ze zgubnych dróg, na które się zbłąkała i że zniweczyła zabójczy pierwiastek antagonizmu stanów.

Pozwólcie mi obok wymienienia téj wielkiéj usługi oddanéj krajowi w porządku społecznym wspomnieć o innéj niemniéj znakomitéj w porządku politycznym, a będącéj wieńcem téj pierwszéj.

Ze wszystkich nauk spłodzonych przez nasze długie rewolucje, najzgubniejszą była nauka naśladowania przez kraj gminowładny francuzki, możnowładnych instytucij sąsiedniego kraju, mających głównie na celu przeniesienie władzy wykonawczéj z rąk panującego w ręce mówców sejmowych. Nic niebyło prostszém i zgodniejszém z organizacją społeczną Anglji nad to urządzenie.

Nie, jako żywo! Taki rząd nietylko nie sprzyja wolności, nietylko potępia go nasz własny przykład, ale doświadczenie wieków. We wszystkich czasach, we wszystkich krajach, jak to powiedział Montesquieu i jak przeczuli lub odgadli przed nim Machiavel i Locke, pod każdym kształtem rządu, bądź monarchicznym, bądź republikanckim, bądź arystokratycznym, lub demokratycznym, wolność polega na odosobnieniu i wzajemnéj niezawisłości 3-ch wielkich władz istniejących w każdém społeczeństwie, to jest władzy wykonawczéj, prawodawczéj i sądowéj, ktore nigdy nie mogą skupiać się w jedném ręku, bez niebezpieczeństwa dla wolności.

Owoż wiadomo wam, że ta właśnie zasada służyła za podstawę konstytucji cesarstwa. Najprzód bowiem niezależność władzy sądowéj oddawna zabezpieczoną jest we Francji przez nierugowalność sędziów. Z kolei niezależność władzy prawodawczéj niemniéj trwale ustaloną jest w obu izbach. Posiada ją senat przez mianowanie dożywotnich członków, a ciało prawodawcze przez mnogie najistotniejsze rozporządzenia, już to przez wybór w drodze powszechnego głosowania, już to, że zamknięte są do téj izby podwoje wszystkim ajentom władzy wykonawczéj, już to nakoniec, że służy jéj wszechmocność w przedmiotach skarbowości. Więcéj jeszcze; przez wielki czyn wspaniałości, cesarz zrzekł się i zlał na ciało prawodawcze moc służącą panującym jego poprzednikom, dekretowania, pod nieobecność izb kredytów dodatkowy[ch], lub nadzwyczajnych.

Co do niezależności [illegible] władzy wykonawczéj, była ona długo, ku wielki[illegible]emu nieszczęściu kraju, zmyśleniem; stała się [illegible] dopiero rzeczywistością w dniu, kiedy konstytu[illegible]cja, owoc uch[illegible]wały ludowéj 1851, postawiła wszystkich [illegible] ministrów pod wyłączną władzę panującego [illegible] i zakazała ich obecności na obradach sejm[illegible]owych.

Ta wielka reforma nie dokonała [illegible] się bez starcia. Mówcy izb nie bez żalu [illegible] patrzyli na rząd, który pozbawił ich wymowę [illegible] bodźca, jaki im niegdyś podawała nadzieja ob[illegible]alania i zmieniania ministrów. Z drugiéj st[illegible]rony ten rząd, zmniejszając na korzyść tronu nadmiar znaczenia politycznego ministrów, a powiększając przynajmniéj w teorji, jeżeli nie w praktyce, ważność, niezależność i świe[illegible]tność rady stanu; powołując ten urząd do roz[illegible]trząsania, przygotowywania i redagowania [illegible] ich przed izbami; przeznaczając go nakonie[illegible]c do skupienia i rozwijania w swojém łonie [illegible]najwłaściwszych zdolności do rozpraw publ[illegible]icznych, do stawienia swych mówców przec[illegible]iw mówcom dwóch innych ciał; ten rząd [illegible]musiał z początku razić wiele przyjętych wy[illegible]obrażeń i wiele roszczeń. Lecz niedbając na [illegible] przeszkody stawione przez osobiste widoki ma[illegible]léj liczby pożytkowi wszystkich, można gło[illegible]o wypowiedzieć: że reforma która ustaliła niezawisłość władzy wykonawczéj, która zniszczyła rząd pożyczony u Anglji, kóra dziwnie jest podatną do rozwoju wszystkich swobód, swobody municypalnéj, swobody departamentowéj, swobód wszelkiego rodzaju i wszelkiéj treści, stanowi największą zasługę złożoną przez cesarstwo Francji. Tak więc mości panowie, wskrzeszając w naszych instytucjach zasadniczy pierwiastek władzy i wolności, cesarz przywrócił porządek w państwie, a tworząc stronnictwo rządu zewnątrz wszelkiego antagonizmu stanów, przywrócił porządek w społeczeństwie. Nic też nie potrzeba więcéj do zapewnienia doli cesarstwa. Konstytucja nasz , wspierana przez stronnictwo rządu, osłonięta jest od wszelkiego uszczerbku. Stronnictwo rządu, polegając z kolei na pierwiastku naszych instytucij, jest niezwyciężone. Taka już jest siła tego stronnictwa w kraju, że niedawne zamachy, aby niém zachwiać, pod pozorem doskonalności naszych instytucij, wzmocniły je tylko jeszcze więcéj, wlewając w nie z uczuciem własnéj potęgi więcéj jednorodności i spojności. Bo istotnie silne spółczuciem ogółu, obejmujące w swém łonie wszystkie odcienia mniemań od skrajnéj prawéj aż do skrajnéj lewéj, jest ono jedyném stronnictwem w dziejach naszych rewolucij, co sprawiedliwie odezwać się może do szczątków dawnych stronnictw: „i my także byliśmy jak wy, to legitymistami, to orleanistami, to republikanami!“ W moc troistego naszego początku, nie powinniśmy, nie chcemy, nie możemy nikogo odpychać. Szeregi nasze stoją otworem dla wszystkich ludzi dobréj wiary. Ale tak samo, jak poświęciliśmy dobru pospolitemu część naszych upodobań, tak mamy prawo żądać od tych, co pragną służyć krajowi, aby podobnież postąpili. Szanujemy bądź w walce, bądź w pokoju wszystkie szczere przekonania; ale nie możemy pozwolić, aby ci, co oświadczają się iść z nami, używali przeciw państwu wpływu, jaki im państwo nadaje. Obok naszych prawdziwych poświęceń, chcemy, aby i inne poświęcenia były prawdziwe. Mamy wysokie i szlachetne posłannictwo do spełnienia; bo kraj czeka od nas największéj posługi, jaką żyjące dziś pokolenie oddać mu może, to jest dokończyć założenie jego rządu. Wierzymy w to posłannictwo; tak jest wierzymy wszyscy ilu nas jest, od dostojników państwa aż do mieszkańców najdrobniejszych wiosek, i szanowani będziemy w naszych potomkach za dokonanie tego dzieła. Przyjdzie dzień, w którym pod panowaniem cesarza, którego zwać będą Napoleonem IV lub Napoleonem V-m, wnukowie nasi o każdym z nas z dumą powiedzą: należał on do tego wiernego i poświęconego krajowi stronnictwa, które zakładając cesarstwo, położyło koniec naszym rewolucjom i zapewniło wielkość, szczęście i wolność Francji!

DANJA.

Dziennik frankfurcki Europa umieścił następną odpowiedź rządu duńskiego, na uchwałę zapadłą d. 9 lipca na sejmie niemieckim:

„Kiedy z powodu obrad w latach 1851 i 1852-m, rząd królewski wyraził zamiar połączyć w jedno spójne państwo konstytucyjne sposobem jednostajnym wszystkie części monarchji duńskiéj, tenże rząd stosował się do myśli z różnych stron wynurzanéj, że stosunki księstw Holsztyńskiego i Lauenburskiego mogą pogodzić się z położeniem niezależném monarchji duńskiéj spójnéj i udzielnéj w pośród innych państw europejskich, i że uczęstnictwo tych księstw w przedstawicielstwie konstytucyjném spólném z innemi częściami państwa było zgodne z prawami i ustawami Związku. Wyraźne postanowienie sejmu niemieckiego potwierdziło ten sposób widzenia.

„Rząd królewski nie chce wchodzić w obszerne szczegóły, ani wyliczać wszystkich czynionych kroków ku urzeczywistnieniu zamiarów n. pana, ani trudności, jakie stawały na zawadzie spełnieniu téj królewskiéj woli. Wiadome są sejmowi te wszystkie okoliczności; wywoływały one już nader często różnice mniemań, których rząd królewski nie chciałby powtarzać. Ale niepodobna różnić się w zdaniu co do jednego szczegółu, a mianowicie: że pogląd na stanowisko i zadanie Związku niemieckiego znacznie się od owego czasu odmienił, a z nim i wykład praw jego na te części Związku, które należą do monarchji duńskiéj.

„Rząd królewski sądzi więc, że zastrzeżenia 1851-go i 1852-go, nie były wykonane; że skutkiem tego ujrzał się zagrożonym, albo wyrzec się udzielności całéj monarchji duńskiéj, albo doprowadzić zamierzane ścisłe zjednoczenie części niemieckich z całością monarchji. Żaden inny wybór nie był możliwy.

№ 99—1863. 3 Września. KURJER WILEŃSKI

1 „To co księstwo Lanenburgskie spokojnie i bez przerwy posiadało od czasu połączenia swego z koroną duńską, księżtwo Holsztyńskie otrzymało, w moc ustawy konstytucyjnéj 11 czerwca 1854 r.; a mianowicie: rękojmię konstytucyjną swojéj autonomji we wszystkich sprawach miejscowych w najrozleglejszém znaczeniu tego słowa.

„Nadto rząd królewski oświadczył gotowość do nadania téj osobnéj konstytucji całego rozwoju, którego dopuszczą wyzwolone zasady rządu duńskiego. W ten sposób, położenie części niemieckich monarchji względem spraw spólnych, niemogło już przeszkadzać naj. panu sumiennego spełnienia wszystkich powinności związkowych przezeń zaciągniętych, tak jak swobodny rozwój księstw i skarbowe ich względy niemogły doznawać krzywdy przez ich uczęstnictwo we wspólnéj konstytucji.

„Jeżeli, w tych okolicznościach rząd królewski uznał indywidualność polityczną i autonomję konstytucyjną nawet w sprawach aż dotąd wspólnych, w częściach monarchji, używających dotąd tylko istnienia prowincjonalnego i nie mogących żądać innego stanowiska w monarchji, rząd skłonił się do uczynienia téj ofiary tylko z tego powodu, że z jednéj strony chciał odpowiedzieć życzeniom ludności holsztyńskiéj, któréj przedstawiciele od wielu lat wszelkiemi sposobami wzdragali się należeć do wspólnego konstytucjinego przedstawicielstwa, obejmującego i Holsztyn; a z drugiéj strony zastosować się do życzeń Związku niemieckiego, który w celu ocalenia autonomji i równości praw Holsztynu i Lauenburga wymagał przez postanowienia związkowe 8-go marca 1860 i 7 lutego 1861-go: aby żadna ustawa wsprawach wspólnych, mianowicie zaś w przedmiotach skarbowych, nie była ogłaszana za obowiązującą dla księstw, dopóki jéj nie potwierdzą Stany Holsztyńskie.

„Proklamacja królewska 30 marca bież. r. ogłosiła to prawie w tychże samych wyrazach jako prawo zasadnicze.

„Związek niemiecki nie może nie przyjąć zasady wypowiedzianéj w téj proklamacji, sam bowiem tę zasadę uznał. Równouprawienie i autonomja części niemieckich, których żądano, niemogły zaiste być zupełniéj przyznanemi i dostateczniéj zaręczonemi, jak właśnie przez środki, które rząd przedsięwziął; wszelka więc wątpliwość, czy stosunki Holsztynu z monarchją duńską mogą przeszkodzić n. panu spełnienia powinności związkowych, musi zupełnie zniknąć, skoro autonomja ogólna została udzielona częściom niemieckim monarchji.

„N. król oświadczył już w swoim czasie zamiar dozwolenia poddanym swoim zupełnego uczęstnictwa w rozwoju, jaki przyszłość może zachować dla Niemiec i Związku niemieckiego. Urzeczywistnienie tego zamiaru dla Holsztynu wymaga, aby to księstwo miało stanowisko podobne do tego, jakie mu zapewnia proklamacja 30 marca; zdaje się, że z tego powodu taż proklamacja nabyć powinna doniosłości jakiéj wysocy spółzwiązkowi jego kr. mości zapoznawać nie mogą, zwłaszcza od ostatnich wypadków w Niemczech.

„Rząd królewski tchnie szczerą chęcią usunienia wszelkiéj przyczyny bytu zatardze, która od tak dawna zakłóca przyjazne stosunki między spółzwiązkowymi ściśle połączonymi między sobą. Rząd zatém królewski, nie wirdząc się w możności cofnienia rzeczonéj proklamacji, poruczył posłowi królewskiemu złożyć sejmowi wszelkie żądać się mogące objaśnienia, co do każdego z rozporządzeń téj proklamacji. Rząd królewski ma prawo spodziewania się, że te objaśnienia znacznie zmienią pogląd sejmowy na ten dokument. Nie waha się przecięż oświadczyć gotowości nie tylko wzięcia w uwagę wszelkiego przełożenia jakie mu uczynione będzie, co do księstwa Holsztyńskiego i Lauenburskiego, ale też wykonania w tych księstwach postanowień sejmu niemieckiego, byleby te pogodzić się dały z nietykalnością władzy najwyższéj królewskiéj i jego państwa, i nie przeszkadzały swobodnemu używaniu władzy prawodawczéj w krajach nienależących do Związku niemieckiego. Gdy postanowienie związkowe wymienia w końcu możliwość blizkiego, przymusowego związkowego wykonania, nic zatém nie pozostaje rządowi królewskiemu, jak odwołać się do oświadczenia swojego d. 9-go bież. miesiąca. Jakikolwiek sejm niemiecki wyda sąd o obrębach swéj władzy, określonych w akcie związkowym, to przecięż nie podlega wątpliwości: że kiedy rząd królewski przyznał autonomję polityczną księstw niemieckich i objawił gotowość wejść w układy względem jéj urzeczywistnienia, możliwość przymusu ze strony Związku, będzie musiała być sądzoną ze stanowiska prawa międzynarodowego.“

ZWIĄZEK NIEMIECKI.

Frankfurt 30 sierpnia. Gazeta narodowa Umieściła tekst powtórnego memorandum austrjackiego, które brzmi następnie:

„Nadeszła chwila, w któréj po ustaleniu najistotniejszych i najbardziéj stanowczych szczegółów podstawy rokowań, pozostaje tylko, dla zupełnego ukończenia ważnego dzieła, które sprowadziło do Frankfurtu panujących i przedstawicieli miast wolnych, roztrząśnienie zadań mniejszéj doniosłości, dotąd jeszcze nierozwiązanych. Najjaśniejszy cesarz austrjacki rozumie, że jego współzwiązkowi przyjmą przełożenie, aby dalsze rokowania odesłać na konferencję ministrów.

Ministrowie ściśle wtajemniczeni w ważność obecnego pytania i w myśli panujących swoich pod tym względem, obejmującym rozwój zadania ku prawdziwemu dobru wspólnéj ojczyzny, potrzebować nie będą na to zebranie swojéj drobiazgowych instrukcij. Wszakże, zdaniem najjaśniejszego pana, obręby rzeczonych instrukcij, powinny być skreślone i pełnomocnicy opatrzeni władzą rozstrzygania artykułów projektu, odesłanych przez panujących na ich rozbiór, a to w taki sposób, żeby nic więcéj prócz ich ratyfikacji niepozostało.

Spółcześnie, należałoby przepisać ministrom, nie wnosić na konferencję rozporządzeń, już po dojrzałym, wspólnym rozbiorze przyjętych przez panujących, lecz trzymać się w ogóle téj zasady, że artykuły zostające dotąd w zawieszeniu, powinny być załatwione w duchu tych, jakie już przyjęto; tak, aby dzieło, reformy uzupełnić i ukończyć sposobem jednostajnym.

Co do czasu, kiedy konferencja ma się otworzyć, objawiono dwa różne zdania. Według jednego, należy osięgnięte już wypadki konferencji panujących doręczyć najjaśniejszemu królowi pruskiemu, przy wezwaniu, aby przysłał pełnomocnika swojego na zamierzaną konferencją ministrów. Podług drugiego, konferencja ministrów powinnaby zebrać się natychmiast, krok zaś wyżéj wskazany, w celu dojścia do powszechnie-żądanego porozumienia, miałby być uczyniony, już po zapadłych wszystkich postanowieniach. Najjaśniejszy cesarz rozumié, że winien jest przystąpić do tego ostatniego zdania a to z poniższych pobudek:

Jeżeli przeciw bezpośredniemu zagajeniu konferencji wnoszone są zarzuty biorące początek w prawowitych roszczeniach Prus oraz tyczące się tych względów, do jakich mają prawo,—cesarz jegomość sądzi, iż niejednokrotnie dowiódł, jak dalekiém jest od jego myśli pomijanie tychże względów. Dla tego jednak zdawałoby się mu niewczesném, wzywać Prusy do uczęstnictwa w rozprawach, które w porównaniu z temi, jakie były przedmiotem rozbioru na zgromadzeniu panujących, stoją dziś na drugim planie i że w obec nieodzownie postanowionych już uchwał na konferencji panujących, pozostałoby, od przedstawiciela jego królewsko-pruskiéj mości żądać tylko uczęstnictwa w rzeczach, których podrzędność trudno pogodzić ze względami o których tylko co wspomniano. Nakoniec żadna z osób pragnących, aby dzieło doprowadzone, z tak patrjotycznem poświęceniem i z takiém zaprzaniem, do szczęśliwego wypadku, zostało zupełnie dokończone i niebyło narażoném na smutne opóźnienia i niepożyteczne odkłady, niezechce zapoznawać wysokiéj wagi konferencji ministrów, następujących bezpośrednio po osobistych obradach między panującymi.

Niemcy oczekują z niespokojnością na wypadek blizki i zupełny; to oczekiwanie rzeczy, przyrzeczonéj, że ziści się w czasie prędkim, jest prawowite; niezbędna jest zatém, jąć się wszystkiego, by odwrócić boleśne zawody.

Wychodząc z tych uwag, cesarz jegomość liczy na przyjęcie ze strony swoich najjaśniejszych spółzwiązkowych przełożenia, aby obecni tu ministrowie panujących i przedstawiciele miast wolnych, zebrali się natychmiast na konferencję, dla jak najprędszego, możliwego załatwienia poruczonéj im czynności i to tu na miejscu we Frankfurcie.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

LONDYN, sobota 5 września. Donoszą z Suez 4 wrześn a, że podług wiadomości z Shang-hai z d. 27 lipca, Chiny są spokojne. Cholera okazała się w Shanghai.

Wojna domowa zapaliła się w Japonji; stosunki zewnętrzne tego kraju są spokojne.

LONDYN poniedziałek 7 września wieczorem. Wiadomości z New-Yorku z d. 29 sierpnia oznajmują, że zburzenie twierdzy Sumter urzędowie zostało potwierdzone. Flota związkowa uzbraja się dla opanowania portu w Charlestown. Oderwańcy najprawdopodobniéj opuszczą Chattanoga i Tennessee.

Dziennik Times new-yorkski nalega, aby rząd związkowy uzbroił się w przewidzeniu wojny z Francją.

LONDYN, poniedziałek 7 września wieczorem. Podług wiadomości z New-Yorku z dnia 29 sierpnia wieczorem, dzienniki południowe zapewniają, że po odbytéj konferencji z gubernatorami Stanów Południowych, prezydent Jefferson Davis postanowił uzbroić 50 tysięcy Negrów, którzy po skończeniu wojny otrzymają nietylko wolność, ale i własność ziemską po 50 akrów na głowę.

KOPENHAGA, poniedziałek 7 września wieczorem. Dziennik Berlingske Tidende oznajmuje dziś wieczorem, że otrzymano przez Petersburg telegramę, donoszącą, że p. Raaslöff, pełnomocny minister duński, zawarł d. 28 czerwca, z piérwszym urzędnikiem cesarza chińskiego, bardzo korzystny traktat handlowy, w moc którego okręta duńskie natychmiast mają być przyjmowane w Yang-Tse-Kiang.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Dziś, gdy oczy są zwrócone na Stany Zjednoczone Ameryki północnéj, nie od rzeczy może będzie zapoznać naszych czytelników nieco bliżéj z tym krajem. Nieznając bowiem dostatecznie charakteru téj rzeczypospólitéj, nie przyjrzawszy się różnorodnym żywiołom jakie w jéj skład wchodzą, nie podobna dokładnie wyobrazić jéj teraźniejszego stanu.

W Stanach Zjednoczonych żyją obok siebie zupełnie różnorodne plemiona, które się tak dobitnie odróżniają pomiędzy sobą pod względem charakteru, religji, obyczajów i zwyczajów, a nawet narzecza, jak Francuzi, Anglicy i Niemcy.

Są to Yanki, południowcy i backwoodsmen czyli fermerowie zachodni.

Yanki, których nazwę często mylnie rozciągają na wszystkich północnych Amerykanów, stanowią bezwątpienia najroztropniejszą, najrozsądniejszą, lecz zarazem najchytrzejszą część mieszkańców, tak pod względem dobrych jak i złych przymiotów. Rozpadają się oni na dwie części. Właściwi Yanki, a raczéj Dounistersy (down-easters) mieszkają przedewszystkiém w Connecticut, New Hampshire, Massachusets, Vermont de Maine. Część atoli Massachusets, mianowicie wschodnia, z wyspami Matrass-Vineyar i Nantuket, ma już odrębny charakter i dostarczała Związkowi najlepszych marynarzy. Przeciwnie, stany New-York, New-Jersey i Pensylwanja, lubo południowcy nadają im spólne miano Yanków, nigdy nie należały do tych ostatnich, a mieszkańcy tych stanów nic nie mają z Yankami wspólnego.

Samą już powierzchownością odróżniają się Yanki: wymowa ich powolna, rysy twarzy wydatne, nie bez pewnego wdzięku, wyraz oczu bystry, lecz zarazem przebiegły. Lecz szczególnie ich odróżnia sposób noszenia kapeluszów z tyłu głowy. Jestto dziwnie przedsiębierczy naród, a amerykańska nawet przypowieść powiada: „posadźcie Yankę na nagiéj skale pośród oceanu, i dajcie mu tylko scyzoryk i wiązkę trzasek, a wydostanie się na stały ląd.“ Przed wojną Yanki byli nie tylko w całym związku, lecz na całym świecie, dla przemysłu. W Brazylji, Peru, Chili, Equatorze, Chinach, słowem wszędy, spółzawodniczą z sobą w żegludze, budują małe parostatki, tam gdzie dotychczas ani pomyślano o nich, stawią tartaki, młyny, zakładają tawerny (szynki) i austerje, puszczają się na swych niewielkich szkunach do najodleglejszych brzegów, zadziwiając krajowców swojemi towarami, i gdzie niktby nie znalazł środków do przeżycia, tam oni je wynajdą i jeszcze się zbogacą. Wszyscy prawie handlarze niewolników, są to Yanki, albowiem sami południowcy rzadko zajmują się tak poniżającą czynnością. Kramarze Yanki (pedlars) snują się w Stanach, zachodząc do najlichszych chałup na najdaléj posuniętym zachodzie, handlarze zegarków również tam są pospolici, jak wędrowni przekupnie wina w zachodniéj Europie.

Z dziwną zręcznością podsuwają kupującym zamiast dobrych towarów, drewniane muszkatowe gałki, wędzone kiełbasy nadziane szmatkami czerwonéj flaneli, papier przebijający i tysiąc podobnych sztuk, znanych pod ogólną nazwą Smart (chytrze). Jeżeli na jakiejkolwiek spławnéj rzece okaże się odpowiednie ku temu miejsce, Yanki urządzi tam niewielki parowy przewóz, i przewożąc tu i ówdzie miele mąkę. Jeźli na zachodzie znajdzie się żyzny kawał gleby, zakupuje ją Yanki i puszcza się na spekulację; tu wydobywa zatonięty parostatek, tam buduje mosty w najniedostępniejszych miejscach, słowem, wszędy czynny, wszędy przygotowany na wszystko, i wszelkich używający środków, byle tylko osiągnąć swój cel — pieniądze.

Bylibyśmy bardzo niesprawiedliwi względem południowców i backwoodsmenów, gdybyśmy o nich toż samo powiedzieli. Nie masz wątpliwości, że i jedni i drudzy chętnie uganiają się za zyskiem, lecz nie tak są niewybredni w środkach nabycia, i prawdziwy Back woodsmen rzadko w handlu kogo oszuka, chyba w *facjendach końmi*. Bądź co bądź wszakże, Yanki jest rzeczywistym republikaninem, i lubo w nadgranicznych stanach, jak w Nowym-Yorku i Filadelfji, tu i ówdzie tleć poczyna pod popiołem niejakiś arystokratyczny pierwiastek i od czasu do czasu wydobywa się na zewnątrz przejawami małéj doniosłości i małego znaczenia, np. herbami na powozach,—powszechny jednak głos narodu, nie dozwala się mu rozwinąć. Inaczéj się dzieje z południowcem, który pomimo szorstkiéj powierzchowności, w całéj swéj istocie ma coś arystokratycznego. Przejawia się to w całém jego życiu: Yanki pracuje nieustannie, głową lub rękami, południowiec zaś nigdy, bo ma niewolników, usiłuje zyskać pieniądze jako dżentleman. To gnuśne i bezczynne życie jest niewątpliwie główną przyczyną téj rzekoméj wyższości moralnéj nad Yanki. Południowiec nie zasadom zawdzięcza tę wyższość, lecz téj prostéj przyczynie, że niema dość szerokiego pola, by mógł rozwinąć swoje dobre i złe przymioty. Jest to poczciwość ślimaka, który dla tego nie kąsa, że mu przyroda zębów odmówiła.

Pomimo to jednak od najdawniejszych czasów Południowiec zostaje z Yanki w najściślejszych stosunkach, dla tego tylko, że się obejść bez niego nie może. Zawsze jednak pogląda nań z góry, uważając siebie za coś nierównie wyższego. Plantatarowie przywykli rządzić u siebie murzynami, tak są dalecy od jakiegokolwiek sprzeciwiania się swéj woli, iż im trudno zmienić ten sposób życia.

Południowcy, wiele przyswoili sobie od innego narodu, który od czasu utworzenia Stanów stanowił najznaczniejszą część ludności południowych części, t. j. od Francuzów. Dziś jeszcze w sądownictwach mianowicie w Luizjanie, sprawy toczą się napoły po angielsku, napoły po francuzku; wielu ze światłych Amerykanów mówi tym ostatnim językiem, a nawet ich charakter przypomina pod wielu względami francuzki.

Zupełnie się różni od Południowca i Yanki zachodni fermer lub Backwoodsmen, który jednakowy zachowuje charakter na północy i południu, w Illinois lub Jows, w Missauri lub Arkanzas. W dawniejszych zachodnich Stanach, w Indjanie i nawet w Kentucky, oddawna już niema Backwoodsmenów. Ze wszystkich amerykańskich charakterów, najwięcéj się podoba fermer zaleśny; jestto człowiek zacny i śmiały w swoich przedsięwzięciach, umiarkowany, zadawalający się byle czém, przy tém pracowity i wytrwały. Nie obchodzi go świat, do którego Południowiec i Yanki tyle przywiązuje wagi; dla niego istnieje tylko ferma i las, jego trzoda i zwierzyna, a jeżeli jakakolwiek żądza unosi jego myśl daléj, to pewnie nie na wschód, kędy panuje gwar i życie, lecz na zachód, do nieprzebytych lasów. Prawdziwy fermer nigdy nie przychodzi na wschód i tak mało zna Stany Yanków, jak Europę. Niemniéj przeto nienawidzi Yanków, którzy nader często go odwiedzają i nadużywają jego dobréj wiary. Pomimo to, fermerowie nieustannie dają się oszukiwać, co się bez wątpienia przyczynić nie może do wywołania uczuć przyjaznych ku całemu plemieniowi Yanków.

Fermer jednak ma jedną słabość: sprzyja niewolnictwu, aczkolwiek nie utrzymuje niewolników. Stąd przychylniejszy jest do Południowców, niż do Yanków. Być jednak może, że większą tu gra rolę nienawiść ku Yankom, niż wyrobione przekonanie. To tylko pewna, że fermer zarówno pogardza murzynem, jak Yanki. Co się tycze murzynów, to i w Północnych Stanach, poczytywano ich za istoty stojące nierównie niżéj od człowieka. Na kolei żelaznéj murzyni mają swoje oddzielne wagony, tylko trzeciéj klassy, mają osóbne kościoły, a żaden biały nie siądzie u jednego stołu z murzynem lub mulatem. W Cincinnate, w wolnym stanie Ohio, zburzono drukarnię za to tylko, że się tam ośmielano drukować cóś przeciw niewolnictwu.

Lecz w Stanach istnieje jeszcze inne mieszane pokolenie, swobodnie żyjące, nie związane żadnemi rodzinnemi węzłami i niedozwalające się związywać, skłonne do kłótni, bójek i przygod; są to tysiące flisów, drwalów, karczowników, posługi parostatkowéj i tym podobnych, którzy dotychczas wałęsali się wyłącznie po wodach Ohio i Mississipi lub po okolicznych błotach, i od niepamiętnych czasów prowadzili koczujące życie. Oni pochodzą ze wszystkich stanów, lecz przedewszystkiém z przylegających do Ohio i Missisipi. Jestto lud nad wyraz dziki, bezcelowy, swarliwy i zuchwały. Wynajmują się oni poczęści tylko na jedną drogę; płynąc na łodziach z biegiem rzeki, trwonią otrzymane pieniądze w Wicksburgu, Natchez lub Nowym Orleanie, a następnie, jako wyrobnicy, wracają na parostatkach na północ, by znowu odbyć takąż podróż. Rąbią też po części las na własnéj ziemi „wuja Sama, Uncle Sams,“ (U. S. United States), co lubo jest wbrew prawom, przecięż na to wcale nie zważają i uchodzi im to bezkarnie. W lasach rąbią najlepsze pnie, jakie znaleźć można, spuszczają pojedyńczo do rzeki, związują tam w tratwy i spławiają z biegiem wody do wielkiego miasta lub tartaku.

Seciny takich ludzi wałęsają się też pojedyńczo, jako robotnicy lub strzelcy, po zachodnich lasach, a zyskawszy jakąś kwotę pieniędzy, zamieszkują domy gry w leśnych miasteczkach, kędy się oddają surowo wzbronionym najhazardowniejszym zapasom. Zabójstwa pomiędzy nimi nader częste.

Z takich to różnorodnych żywiołów składają się Stany Zjednoczone.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— POŁĄGA.— Niewielka ta dzisiaj mieścina, w posiadaniu prywatném rodziny Tyszkiewiczów zostająca, niepospolitą niegdyś odgrywała rolę, jako miejsce składowe portu handlowego na Baltyku. Tu, gdzie o stopy miasteczka „grzmiącemi piersiami białe roztrąca *się morze i z pienistéj gardzieli piasku strumienie wylewa*,“ gwaru dawniéj było niemało; gdyż do początku wieku XVIII, Połąga była jedynym portem Litwy. Liczne małe statki handlowe — bo większe, z powodu miałkiéj wody u brzegów, dochodzić tutaj nie mogą—zawijały zwłaszcza z Hollandji po len, konopie i zboże, którego obficie Żmujdź dostarczała; a nawet w r.1685 kupiec angielski Horst utworzył tu był czas jakiś trwającą kompanję handlową. Połąga podówczas była miastem stołecznem powiatu tego imienia. Nieszczęśliwe najście Szwedów w początku wieku XVIII położyło koniec dalszemu rozwojowi i świetności miasta. Karol XII, na prośbę zawistnych kupców ryzkich, kazał zawalić kamieniami i zniszczyć port Połągi w roku 1701; handel w inną się zaraz stronę odwrócił, a z nim wyschło źródło pemyślności dla miasta. W późniejszych latach, a mianowicie w roku 1776, Połąga snadź bardzo już podupadła, przeszła w ręce prywatne Ignacego Massalskiego, biskupa wileńskiego, w zamian za hrabstwo Lachowickie; teraz zaś, jakeśmy rzekli, zostaje w posiadaniu domu hr. Tyszkiewiczów. W dzisiejszym swoim stanie, miasteczko wcale dobrze jest zabudowane, bo posiada znaczną liczbę pięknych domów murowanych, czego po innych mieścinach w okolicy nieznaleźć. W rozmiarach jednak swoich Połąga zawsze jest szczupłą, bo ma zaledwie 200 osady, złożonéj w przeważnéj części z Żydów i miejscowéj ludności żmujdzkiéj. Znaczenie handlowe tego punktu, zdaje się, że na zawsza straconém dlań zostało: nie tylko bowiem niebezpieczne sąsiedztwo z jednéj strony poblizkiego Memla, z drugiéj Libawy, a zwłaszcza daleko handlowniejszéj Rygi, ale nawet natura sama zdaje się temu nieprzebytą kłaść tamę. Piaski w kolei czasu tak podniosły dno morza w tutejszéj okolicy, że teraz większe nieco statki zawijające doLibawy, muszą się zatrzymywać o dwie i półtrzeciéj mili od brzegu. Co większa, małe nawet łodzie, z powodu ciągle ruchomych zaspów, często osiadają na mieliźnie o 10 i 20 sążni od lądu, tak, że pływaczom pomimo woli przychodzi używać nieraz za kolana sięgającéj kąpieli, ażeby się dostać do miasteczka. Wreszcie na całéj przestrzeni pomiędzy Libawą a Memlem, gdzie właśnie leży Połąga, niema ani jednéj choćby trochę znaczniejszéj zatoki, coby możność urządzenia wygodnego portu w przyszłości dawać mogła. Jeżeli zważymy, iż pomimo takich zawad, tutejsza komora celna przepuszcza przez ręce swoich dozórców corocznie mniéj więcéj na 150,000 rub. towarów,— łatwo wyobrazić, coby przy dogodniejszych warunkach stać się mogło z Połągi. Teraz miasteczko głównie słynie ze swoich kąpieli morskich i bursztynowych wyrobów. Miałkość morza, tak szkodliwa dla handlu, wybornie się przydała do nastręczenia bezpiecznych kąpieli, i do ostatnich czasów zjeżdżało się tu zwykle co lato około 150 rodzin z poblizszych gubernij. Piękne położenie miasteczka pomiędzy dwiema malowniczemi górami, z których piérwsza ma stare nazwisko „Czapki hollenderskiéj“ u żeglarzy, druga ma głośne w pieśniach i podaniach litewskich imię kapłanki „Biruty“ niemało się też przyczynia do chętnego odwiedzania Połągi podczas lata. Co do bursztynu, w okolicach miasteczka, i na wybrzeżu Bałtyku, do którego gubernja kowieńska przytyka, morze wyrzuca go co rok znaczne massy, osobliwie podczas panujących wiatrów jesiennych. Z zebranego na miejscu i sprowadzanego bez cła z prowincij do Prus należących bursztynu, Żydzi tutejsi wyrabiają dosyć zgrabnie rozmaite drobne przedmioty, jak np. różańce, paciórki, munsztuki do cybuchów, cygarnice, trzonki do piór i t. p. Wyroby tutejsze, które dają obrótu od 50 do 70,000 rubli, rozwożą się na sprzedaż w różne strony, a paciórki z bursztynu stanowią niezbędną okrasę stroju każdej wieśniaczki na Żmujdzi.

— KLECZEW. — Miasteczko prywatne tego nazwiska w gub. warszawskiéj, pow. konińskim, położone wśród obszernéj płaszczyzny, przedstawia tak rzadko widziany u nas obraz postępu. Dawniéj należało ono do kilku właścicieli, ale na początku zeszłego wieku skupił te części Melchjor Gurowski, kasztelan poznański i przyłączył do obszernych swoich dóbr. Odtąd aż do naszych czasów było dziedzictwem tej familji, od któréj nabył teraźniejszy właściciel Ludwik Szmitt. Dziś Kleczew ma ogólnéj ludności 2,193, między którą jest 1,024 chrześcijan, starozakonnych 1,169, utrzymujących się z handlu, rzemiosł, i chociaż uprawiają grunta, prowadzących jednak rzemiosła; samych szewców jest 52, krawców 33, piekarzy 21. Ludność ta ciągle się zwiększa z powodu rozwijania się handlu zboża, wełny i różnych produktów prowadzonych do Prus. Domów murowanych 92, drewnianych 44. Jest w Kleczewie oprócz magistratu, urząd skarbowy, stacja pocztowa, szkoła elementarna w oddzielnym murowanym domu i apteka. Dawniéj prócz ratusza, który się spalił w 1648 r. przed powtórną pogorzelą 1796 r., znajdował się szpital miejski z ogrodami i łąkami do niego należącemi. Oprócz tych pogorzeli, miasto paliło się także w roku 1808 i 1862; ogień obrócił w perzynę 23 domów i ruchomości oszacowanych na rs. 19,000. Wedle spisu statystycznego w 1820 r. znajdowały się w Kleczewie fabryki sukna, szalów, pasów i dywanów, lecz te oddawna upadły; był także browar piwny; cechów rzemieślniczych dwa, szewcki i młynarski. W kościele kleczewskim, który według tradycji założeniem XI wieku sięga, spoczywają relikwje św. Feliksa męczennika, które sprowadzone zostały z Rzymu przez Melchjora Gurowskiego, jako dar papieża Piusa VI. Są tu także groby rodziny Gurowskich. (G. W.)

— W mieście DUBIENCE, powiecie hrubieszowskim, dnia 27 lipca r. b. około godziny 11 rano, w domu Jana Gularowskiego, z niewyśledzonéj przyczyny powstał pożar, a podniecony mocnym wiatrem, tak szybko szerzył zniszczenie, że udaremnił wszelkie usiłowania ratunku. Skutkiem tego spłonęły: kościół drewniany, dzwonnica, plebanja murowana, czterdzieści dwa domy mieszkalne i dwadzieścia dziewięć zabudowań ekonomicznych, ubezpieczonych na rs. 8,620, — nadto, spłonęły dwa domy mieszkalne nieubezpieczone, a na pięciu zabudowaniach rozebrano dachy dla przerwania dalszego szerzenia się ognia. Straty w ruchomościach wynoszą rs. 9,100.

— GRAD. — W gubernji podolskiéj panowały tegorocznego lata wielkie zimna, tak, że białe przymrózki niebyły żadną osobliwością, a mocno zaszkodziły ogrodowinom. Lecz głównie szkodziły zasiewom często ponawiające się grady. Przez ciąg tylko drugiéj połowy lipca, w różnych miejscowościach gubernji, grad wybił 788 dziesięcin oziminy i 1,037 jarzyny, co nielicząc poniszczonych ogrodowin i otrząśniętych przedwcześnie owoców, sprawiło obliczonéj przez przybliżenie straty na 17,000 rub. Wielkość spadających brył lodu była tak nadzwyczajną i potężną, że mnóstwo zwierząt domowych było pozabijanych gradem. W saméj tylko wsi Słobodyszcze, w powiecie hajsyńskim, zginęło tym sposobem 155 sztuk bydła, a cóż dopiéro mówić o drobiu?

— ZBIORY ZBOŻA. — Z powiatu zwienigródzkiego donoszą, iż w tamecznéj okolicy urodzaje równie oziminy jak jarzyny, wypadły wcale pomyślnie. Ceny robót polowych, w porównaniu z praktykowanemi w latach poprzednich, były i są w ogólności znacznie wyższe. Żniwiarzowi za zebranie kopy snopów płacono po 45 kop., dawano żywność i porcję wódki; kosarzowi na dzień płacono 50 kop., dawano żywność i trzy kieliszki wódki na dzień. Żydzi, którzy w znacznéj liczbie chwycili się na Ukrainie roli w drodze dzierżawy, śpiesząc ze zbiorem płacili jeszcze drożéj: bo kosarzowi dawali po 75 kop., a żniwiarzowi od kopy po 50 kop., nielicząc żywności i gorzałki, jak wyżéj. Tymczasem ceny zboża w Odessie spadają i rolnicy są w kłopocie o sprzedaż, ażeby w rezultacie przynajmniéj straty nieprzyniosła.

— ZAPIS.—Zmarły właściciel dóbr Wincenty Łodzia Poniński, ofiarował kapitał w summie 30,000 złr. m. k., który w galicyjskich obligacjach indemnizacyjnych został ulokowany na ten cel równie szlachetny jak i pożyteczny, ażeby przypadające rocznie prowizje, na premja dla ubogich czeladników rzemieślniczych i na wsparcie takowych przy otwarciu rzemiosła użyte były. Według wyraźnéj woli fundatora będą roczne prowizje kapitału fudacyjnego dzielone na cztery nierówne premja, i takowe owym czeladnikom rzemieślniczym w gotówce doręczane, którzy dotyczące premjum przy ciągnieniu losem wyciągną. Przy tegoroczném ciągnieniu, do którego konkurs był rozpisuny, wypadają następujące kwoty do podziału, a to: I. premjum w summie 621 złr. 91 cent. II 518 26 III. 414 61. IV 310 96. Razem w summie 1865 złr. 74 cent. wal. austr. Do ciągnienia losów są tylko ci czeladnicy przypuszczani, którzy: a) w królestwie Galicji i

Lodomerji włącznie z Wiel. księztwem Krakowskiém są urodzeni i tamże przynależni; b) wyznają religję katolicką, rzymskiego, greckiego lub ormiańskiego obrządku; c) nauczyli się stosownie do istniejących przepisów rękodzielniczych jakiego rzemiosła i posiadają uzdolnienie i prawną kwalifikację do samodzielnego prowadzenia takowego, ale dla ubóstwa nie są w stanie urządzić warstatu, potrzebnego do własnowolnego prowadzenia rzemiosła; d) mogą wykazać się względem swego moralnego zachowania się przez wystawione od przynależnego urzędu parafjalnego, a w miastach Lwowie i Krakowie przez c. k. dyrekcję policji, w innych zaś miejscach przez dotyczący c. k. urząd powiatowy potwierdzone świadectwo moralności. Ci czeladnicy od rzemieślników, którzy chcą brać udział w ciągnięciu, winni byli podać swe prośby po dzień 13 lipca r. b. do lwowskiego c. k. Namiestnictwa i wykazać się z wyżéj przytoczonych wymagalności. O przypuszczeniu do udziału w ciągnieniu rozstrzyga delegowana przez c. k. Namiestnictwo komissja, któréj służy także przedsiębranie i dozorowanie losowania. Ci, którzy już raz brali udział w losowaniu i premjum wyciągnęli, na przyszłość są od ciągnienia wykluczeni. Każdy kandydat powinien był dnia 18 lipca w lokalu zgromadzenia lwowskiego stowarzyszenia czeladzi przed komissją osobiście się stawić, która konstatuje identyczność proszącego. W dzień losowania, to jest d. 20 lipca b. r. w lwowskim kościele katedralnym obrządku łacińskiego odprawiono nabożeństwo żałobne za duszę fundatora, na którém wszyscy kandydaci obecni być winni. Po nabożeństwie żałobném przystępuje się w lokalu zgromadzenia lwowskiego stowarzyszenia czeladzi, w obecności delegowanéj komissji, do losowania. Premja bezpośrednio po odbytém ciągnieniu wygrywającym gotówką się wypłacają. Wygrywający są obowiązani, stosownie do woli fundatora, modlić się za jego duszę, a w rocznicę śmierci jego, to jest dnia 24 marca każdego roku, być na nabożeństwie żałobném za jego duszę. (G. P.)

— POSEŁ SMOŁKA.—Telegram otrzymany przez „Narodni Listy" ze Lwowa pod d. 31 sierpnia, zawiera następującą smutną wiadomość: Poseł do wiedeńskiéj rady państwa, dr. Smołka, po dwumiesięcznym stanie pogrążenia się w melancholji, chciał dzisiaj o godzinie 10 rano odjąć sobie życie przez poderźnięcie gardła. Użyto natychmiast pomocy lekarskiéj, i spodziewać się należy ocalenia. Powiadają, iż skłonność do melancholji jest dziedziczną w rodzinie Smołki.

ROZMAITOŚCI.

— Przed dwunastu laty pewien wyrobnik Henryk Schtilen ze Szlązka za zgodą żony udał się do Ameryki ażeby na chleb zapracować i zebrać maleńki fundusik. Wszystko mu się doskonale udało. Wkrótce mógł posyłać żonie swojéj małą sumkę; ma się rozumieć pod adresem swego przyjaciela ponieważ pani Schtilen czytać nie umiała. Lecz po upływie trzech lat przyjaciel doniósł Henrykowi o śmierci żony jego, przysłał mu akt zejścia i razem zawiadomił go, że przyjął dzieci jego do siebie, ponieważ spodziewa się, że ojciec o nich pamiętać będzie. I w saméj rzeczy wyrobnik posyłał poczciwemu opiekunowi po 300 i 400 talarów na rok, a w lat kilka ożenił się się powtórnie. Upłynęło lat 12. Henryk był szczęśliwy, bogaty, tęsknił tylko do kraju, chciał zobaczyć dzieci. Udał się wkrótce z żoną do Szlązka. Wjeżdżając do rodzinnego miasta postrzegł biedną jakąś kobietę ciągnącą wózek, do którego był założony mały chłopczyk. Nie wierzył oczom swoim. — Gdybym niemiał aktu zejścia mej nieboszczki żony—zawołał do swéj towarzyszki—przysiągłbym że to ona. — I biedny wyrobnik wcale się nie mylił. Poczciwy opiekun posłał mu fałszywe świadectwo o śmierci żony, a sam korzystał z pieniędzy przysyłanych z Ameryki. Mąż dwóch żon nie myśląc długo siadł z niemi na okręt w Hamburgu i odpłynął do Ameryki. Wprzód jednak podał skargę na opiekuna, który teraz w więzieniu rozmyśla o próżności i nikczemności swych zabiegów.

— Wiémy dobrze, że pajęczyna tamuje krew i że dość jest przyłożyć ją na zranione miejsce, ażeby usunąć zapalenie, narywanie i t. d. P. Gilbert ogłosił niedawno w kilku dziennikach, że pajęczyna jest najskuteczniejszém lekarstwem przeciwko gorączce. Przytacza na dowód, że pewien woźnica Itobin dostał gorączki, którą przywiózł z sobą z Afryki i że od lat siedmiu dręczyło go to cierpienie w pewnych epokach. Gilbert poradził mu brać po cztery pigułki codzień. Itobin usłuchał go, lecz nie robił pigułek, a przyjmował to lekarstwo w kawie. W przeciągu tygodnia odzyskał zdrowie i nigdy już choroba ta nie wróciła.

— W Saloturnie (w Szwajcarji) odbyło się niedawno pierwsze publiczne żydowskie wesele. Arystokracja katolicka pod wpływem jezuitów, a od trzydziestu lat republikanizm pod wpływem idei rzymskich, sprzeciwiał się odbywaniu tych obrzędów publicznie.

— Dotąd sądzono, że Daguer odkrył piérwszy sposób daguerotypowania. Obecnie dowiedziano się, że znakomity James Watt, ten sam, który ukształtował machiny parowe, przenosił już odbicia się przedmiotów na srebrne deski i nawet na papier.

— Policja w Londynie składa się z 7112 ludzi, którzy pobierają na rok do 4 miljonów pensji.

— Apelacyjny sąd w Paryżu skazał pewnego pana budującego dom, zapłacić pewnéj kobiecie 10,000 franków za to, że ta przechodząc koło jego domu wpadła do jamy pełnéj wapna niegaszonego i oparzyła sobie nogi. Jama ta powinna była być oświeconą i ogrodzoną.

— Wiadomo, że wilgotne powietrze jest dobrym przewodnikiem elektryczności i dla tego w Kajennie elektryczne doświadczenia wcale się nie udają. W New-Yorku zaś gdzie powietrze jest bardzo suche, dość jest posuwać nogi po dywanie którym wybite są podłogi, a ciało tak się naelektryzuje, że aż się skry sypią. Professor Lumis w New-Yorku robił wiele podobnym sposobem doświadczeń z elektrycznością. Między innemi szczegółami opowiada następny bardzo ciekawy fakt. W Statei-Eilandzie piorun uderzył w dom jednego ze znajomych jego. Rodzina cała jadła wieczerzę. Piorun w kształcie ognistéj kuli zjawił się obok metalowego naczynia stojącego na stole. Gospodyni siedziała u stołu najspokojniéj chociaż uderzenie to podziałało na nię jedną tylko. Nazajutrz uczuła ból w żołądku; ciało jej było do takiego stopnia naelektryzowane, że każdy kto się jej dotknął doznawał wstrząśnień, a doktor niemógł się dotknąć do jej pulsu lękając się działań elektryczności. We trzy dni umarła drząc konwulsyjnie całém ciałem.

— Z Anglji dawno już wożą kosztem rządu poczciwe dziewczęta, do kolonij, szczególniéj do Australji, gdzie wielki jest niedostatek kobiet. Teraz zaczynają to samo robić we Francji. Zbierają cnotliwe dziewczęta od lat 15 do 25 i odsyłają do Nowéj Zelandji. Rozdano tam wiele ziemi żołnierzom, którzy przesłużyli 17 lat. Niemają jednak żon, a więc rząd je swoim kosztem im przysyła.

— Towarzystwo „łagodnego obchodzenia się z bydlętami" zastanawiało się niedawno w Paryżu nad pytaniem: Jak lepiéj zabijać bydlęta przeznaczone na pokarm? W tym celu czyniono doświadczenia z baranami i cielętami. Postanowiono więc, zabijać za pomocą silnego uderzenia. Wstrząśnienie mózgu pozbawia bydlę czuca i życie w jednéj chwili ulatuje. Teraz mają wynaleźć silne i szybkie uderzenie, ażeby w jednéj chwili i od razu pozbawić życia.

— Niedawno wydrukowano w dziennikach berlińskich następne ogłoszenie: „Kto chce mieć z małego kapitału pewny dochód od 50 do 140 talarów na miesiąc i to z taką łatwością i tak przyzwoicie, że nietylko mężczyzni lecz i damy mogą śmiało tém, się zająć, ten niech raczy przysłać 1 talar do pana Gruna, w Baden niedaleko Wiednia. Biedna jedna wdowa uwierzyła i posłała talar. W kilka dni otrzymała następną odpowiedź: sprzedaję za 2 talary i 20 krajcarów broszurę, w któréj podany jest środek prędkiego i najłatwiejszego nauczenia się zdejmowania fotografij. Zdejmując co dzień tylko trzy portreta, na co potrzeba godzinę czasu, można mieć na miesiąc pewnego i czystego dochodu 100—150 guldenów.— Wdowa podała do sądu prośbę. Sąd kazał zwrócić wdowie pieniądze, zapłacić koszta prawne i skazał jeszcze pana Gruna na jeden tydzień do więzienia.

— Ameryka prócz tego, że spożywa sama wiele lodu, wwozi i wywozi ten towar jeszcze za granicę. Co rok jeden dom Bostona wysyła bądź morzem bądź koleją żelazną 80,000 beczek lodu do New-Yorku. Na wschód zaś wysyłają 800,000 beczek. Lod ten pochodzi po większéj części z Rockland-Lake i Hudson-River. Jednakże wiele lodu tego nie dochodzi w całości na miejsce, część topnieje, część niszczy się. Ludność Rockland Lake wyłącznie oddaje się zbieraniu lodu. Pracują nad tem o 150 metrów nad powierzchnią morza, to jest w miejscu gdzie w czasie zimy panują mrozy najostrzejsze być może na całéj kuli. Ludność téj dziwnéj części Ameryki północnéj, chociaż złożona z ludzi ze wszystkich stron świata, nie zaciąga się tak łatwo do żołnierzy. Wolą wierzchołki Rockland-Lake i jego wieczne lody niż życie miastowe. Zarabiają wiele pieniędzy, wydają mało i mając wygody stosowne do ich dzikich gustów zadowolnieni są ze swego położenia. Z powierzchowności przypominają Lapończyków.

BRACIA CHOTOMSCY I KORONOWICZ.

Sprawozdanie o wystawie rolniczo-przemysłowéj w Królewcu.

(Ciąg dalszy ob. N. 99).

Miło było człowiekowi ujrzeć wśród współzawodników, nazwiska chlubnie odznaczających się fabrykantów: Cegielskiego, którego maszyny jedna ogólna pochwała spotykała; Brosowskiego torfiankę; Rokossowskiego oprawne kamienie młyńskie francuzkie 190 r. parę; Kobylińskiego dachówki 1,000—19 r., które bez połacenia dachu, użyć się dają; wzór tegoż do pieca i komina z cegieł dla roboczéj rodziny, do ogrzania, do pieczywa, do gotowania jak najstowniejszy; Swiatły z Królewca koryta schody, wazony i postumenta z kamienia; Lowicza z Hamburga różne przedmioty, do wygogy i porządku domowego; Kantorowicza z Poznania pognoje z mielonéj kości 3 tal. cent., z rogu 4 tal. cent., Supecphosehate $2\frac{1}{2}$ tal., węgiel z kości w 5 gatunkach $4\frac{1}{2}$ tal. 1 cent.; Szkopa z Inowrocławia maszyny rolnicze; siewnik Cegielskiego tryumfator na wystawnie hamburskiéj, uznanie swoje zyskał. Maszynę do wybierania kartofli z pola, parownik i płókacz kartofli, wspomnieć tu jeszcze muszę. Pompy i sikawki licznie były reprezentowane; do najpraktyczniejszych, jakie widziałem, liczę pompę łańcuchową, system jak najprostszy, łańcuch w ustępach talerzykami, jak lutrówka opatrzony, winduje za pomocą obrótu korby wodę; ani ona zamarznąć jak w innych pompach, ani też sama pompa zamulać się nie może. Do gęstych płynów mianowicie, znakomity przyrząd. Cena 12 stopowego łańcucha z przyrządem 20 talarów.

Z machin pędzonych parą, zasługują na podziw dwie pompy wartołkowe, za pomocą których można małą ilością wody obracać koła młyńskie lub fabryk, wylewać wodę ze stawów i t. p.; jedna 30 cali średnicy za 950 tal., 2-ga 15 cali średnicy za 450 tal. z fabryki L. Schwarkopfa z Berlina.

Działalność téj pompy wyrzucała z szumem nieustającą kaskadę, w pianę rozpryskującéj się wody, i budziła mniemanie, że cały przestwór wystawy zatopi ten potok wody, któréj rzeczywiście mała ilość wyrzucana, wracała zawsze napowrót do rezerwoaru. Z fabryki Aveling i Porter z Rochester lokomobila i lokomotywa do przebywania po każdéj drodze, miękkiéj czy twardéj, błotnistéj czy piaszczystéj, w przestrzeni dowolnéj, o własnéj sile, popisywała się ciągle swojemi zręcznemi obrótami. Dla rolników ma ona wartość wielką, oszczędzając siłę pociągową, przy transporcie i wypełniając prócz tego wszelkie prace zwyczajnéj lokomobili; cena jéj 2500 tal. Z machin technikę, gospodarczą interesujących, zbyt mało przywieziono na wystawę, w drugiéj stolicy Prus, ani tam Claytona cegielni, ani z gorzelniczych aparatów, ani maszyn do wytłaczania oleju niebyło. Mała tłoczarnia do torfu i cegieł siłą konia i parą pędzoną i do sączków kilka maszyn, reprezentowały cały wydział techniki rolniczéj.

Z lokomobil praktycznie od wpływu powietrza zabezpieczonych nadmienić wypada lokomobile z fabryki R. A. Wensa z Berlina, która umieszczona w namiocie z blachy na kołach do przeprowadzania, nie więcéj subjekcji robi, jak każdy prosty wóz. Z połączeniem z centryfugalną pompą o sile 4 koni kosztowała tal 1600.

Sito do czyszczenia zboża Bobiego, jest to nec plus ultra narzędzie tego rodzaju, zastępuje wszelkie wiejałki; jeden centn. ziarna w 2 minutach jak najwyborniéj przesiewa się i drobne ziarna od pełnych rozgatunkowuje, cena 66 tal. do 110 tal.

Królewieckich fabryk maszyny, narzędzia, lokomobile pozornie nie ustępowały najlepszym zagranicznym.

Z żelaza C. L. Willert z Annahütte, śliczny fabrykat wystawił: szyny gięte i przełamywane na zimno i w ogniu, okazywały włóknistość, ciągliwość i giętkość nadzwyczajną. Żałować należy, że Szwecja i Anglja nie przysłały swoich gatunków sztabowego żelaza, dla samego porównania ich fabrykatu z tutejszym. Z wzorów wystawionych, mało uważany, a zasługujący na jak największe uwzględnienie był wzór patentowanego pieca do wypalania cegieł, wynalazku Lichta z Wiednia; w Prusiech jedyny piec taki jest w majątku Kalthoff pod Malborgiem u adwokata byłego, Brachvogla. Piec ten kolisty składa się z 12 przedziałów czyli pieców przegrodzonych ścianami; z każdego pieca rura dołem idąca, dym do wspólnego w środku stojącego komina sprowadza; komin od pieców próżnią oddzielony, w ścianach pieców zasuwki do wpuszczania ciepła, z jednego pieca w drugi. Przy wypalaniu 10 pieców napełnionych, jest jedenasty próżny, w 12-m ogień się pali, za pomocą wietrzników czyli zasuwek ciepło się rozchodzi po wszystkich; najgorętsze do pieca tuż obok ogniska, tam są cegły, które ostatnie wypalenie odbierają; w najodaleńszym cegły co tylko ulepione, osuszają się w słabém cieple.

Po wypaleniu się ogniska, N. 12, dajmy na to który zostaje próżnym, wstawia się w N. 11 dotąd próżny, świeżą cegłę, z N. 1-go obok 12, wybiera się zupełnie już wypaloną, i tam się ogień zakłada, przez co N. 2-gi znowu dostaje ostatnie wypalenie i t. d. tym sposobem, jedném napaleniem, cegła w 11 piecach suszy się i wypala, a przechodząc stopniowo od nizkiéj do wysokiéj temperatury, nie pęka się i nie przepala nigdy. Fabryka F. W. Kaysera et 1-o w Berlinie przysłała piece kaflowe i żelazne, kuchnie z przyrządami do pieczenia mięsa na rożnie, za pomocą sprężyny zegarowéj, pieczeń na rożnie sama się obraca. Cena kaflowych pieców, zdolnych do transportu, po zestawieniu ich w fabryce od 20—65 płyt, żelaznych od $6\frac{1}{2}$—18 tal. Kuchnie z przyborem garnków, kotłów, płyt od 36—550 tal. Richmon et Chemdler z Salfort wystawił nader praktyczne dla piekarzy, cukierników i gospodarzy maszyny do ugniatania ciasta w 25 sekundach 25 f. ciasta, a w większych 60 f. w 40 sekundach się przerabia. Cena 50 i 100 tal. Daléj były znane szarpacze do mięsa, z nowym praktycznym przyrządem do napychania kiełbas za 6 i 12 tal.; maszyny wyborne do obierania kartofli, które w 20 do 25 minut szefel kartofli ostrużą, nie obierając jak skórkę z nich, cena od 4 do 10 tal. oszczędzające tyle czasu, marnowanego w gospodarstwach przy tém zatrudnieniu. Maszyny do robienia masła i pralnia od 8 tal. Wyżymacze doskonałe do zmoczonéj bielizny, za pomocą przesnwania jéj przez dwa guttaperchą odziane wałki po 6 i 11 tal. Przyrząd cały zajmuje tyle miejsca co bochenek chleba.

(d. c. n.)

ОБЪЯВЛЕНІЯ. OGŁOSZENIA.

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 23 іюля сего года состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ наслѣдниковъ евреевъ Мовши и Леи Койранскихъ, по векселямъ у-заемнымъ письмамъ: а) еврейкѣ Фейгѣ Кохaнской въ остальномъ за надплатою количествѣ 170 руб.; б) Лейбѣ Блоху 100 руб., в) Давиду Зуку 4500 р.; г) Миркѣ Блоховой 450 р.; д) Сорѣ Цымберговой 350 р.; е) провіантскому вѣдомству полупроцентовъ за незастрахованіе дома Койранскихъ во время состоянія въ залогѣ 195 р. $31\frac{3}{4}$ коп.; ж) Хаиму Койранскому 300 р.; з) съ одного Шліомы Койранскаго Левину Чахасу 200 р., съ процентами, подверженъ въ публичную продажу въ части каменный, а въ части деревянный одноэтажный домъ упомянутыхъ Койранскихъ, состоящій въ г. Вильнѣ 1-й части 3-го квартала при Острообрамской улицѣ подъ N. 1276, оцѣненный по четырехълѣтней сложности средняго чистаго годоваго дохода въ 2112 р., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ прикутствіи сего правленія вторычный торгъ 7 числа октября мѣсяца 1863 года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіеся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Августа 3 дня 1863 года.

И. д. совѣтника *Назаренко*.
Секретарь *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзь*. 2—443

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія онаго 10 іюня сего года, состоявшагося, на удовлетвореніе признанныхъ подлежащими безспорному взысканію постановленіями лидскаго земскаго суда, долговъ дворянина Якова Сонгина, по заемнымъ письмамъ: а) однодворцу Ѳадѣю Олехновичу 75 руб.; б) дворянину Станиславу Ильцевичу 450 р., и в) помѣщику Цедронскому въ остальномъ за надплатою количествѣ 50 р., и по роспискамъ Петру Богдановичу 30 руб., Семену Круповичу 17 руб. 50 коп., Антонинѣ Ильцевичевой 20 р., съ процентами отъ всѣхъ сихъ суммъ, подверженъ въ публичную продажу участокъ его Сонгина лидскаго уѣзда, 5 стана въ околицѣ Сонгинишкахъ состоящій, заключающій земли 57 десятинъ оцѣненный по 10-ти лѣтней сложности чистаго годоваго дохода 1080 руб., и особо строенія 165 р., а всего 1245 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 16 числа сентября мѣсяца сего года съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Іюля 8 дня 1863 г.

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż skutkiem decyzji 23 lipa r. b. na opłacenie długów spadkobierców izraelity Mowszy i Lei Kojrańskich za obligami i wekslami: a) żydówce Fejdze Kochańskiéj w pozostałéj za nadpłatą ilości 170 rub. i b) Lejbie Błochowi 100 rub. c) Dawidowi Zukowi 4,500 r. d) Mirce Błochowéj 450 r. e) zarządowi prowjanckiemu pół procentów za nieubezpieczenie domu Kojrańskich w czasie zostawania onego pod zastawem 195 r. $31\frac{3}{4}$ k. f) Chaimowi Kojrańskiemu 300 r. j) od Szlomy Kojrańskiego Lewinowi Czachanowi 200 r. z procentami, oddaje się na licytacji w części murowany a częścią drewniany jednopiętrowy dom rzeczonych Kojrańskich, położony w Wilnie 1 części 3-m kwartale przy ulicy Ostrobramskiéj N 1276, oszacowany podług 4-letniéj summy czystego dochodu 2112 r. i powtórny termin téj sprzedaży w rządzie gubernjalnym przeznacza się 7 października o 11 godzinie z rana z prawnym we 3 dni przetargiem. Życzący przejrzeć papiery mogą je znaleźć w 3 wydziale 8 stole tegoż rządu. 3 sierpnia 1863 r.

P. ob. radcy Nazarenko.
Sekretarz Komar.
Nacz. stołu Kodź. 443—2

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż skutkiem decyzji onegoż z 10 czerwca b. r. nastałéj na zaspokojenie uznanych jako bezsprzecznie podpadających wyegzekwowaniu wedle postanowień lidzkiego sądu ziemskiego długów dworzanina Jakóba Songina za obligami: a) jednodworcowi Tadeuszowi Olechnowiczowi 75 rub.; b) dworzaninowi Stanisławowi Ilcewiczowi 450 r.; i c) obywatelowi Cedrońskiemu w pozostałéj za nadpłatą ilości 50 rub. i za rewersem Piotrowi Bohdanowiczowi 30 rub. Symonowi Krupowiczowi 17 rub. 50 kop., Antoninie Ilcewiczowéj 20 rub. z procentami od tychże summ, oddaje się na licytację uczęstek jegoż Songina lidzkiego p-tu 5 cyrkułu w okolicy Songiniszkach położony, zawierający gruntów 57 dzies. oszacowany podług 10 letniéj summy czystego dochodu 1080 rub. osóbne budowie 165 r. a w ogóle 1,245 rub. Termin téj licytacji 16 września r. b. o godz. 11 z rana z prawnym we 3 dni przetargiem. Życzący przejrzeć papiery téj sprzedaży dotyczące mogą je znaleźć w 3-m wydziale 8 stole tegoż rządu. 3—402

Отъ виленской палаты государственныхъ имуществъ объявляется, что въ присутствіи ея будутъ производиться торги 5 декабря сего 1863 г. съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ содержаніе вакантныхъ фермъ и оброчныхъ статей по Виленской губерніи, на точномъ основаніи правилъ и особыхъ условій для сего постановленныхъ, о которыхъ желающіе участвовать въ торгахъ могутъ получить свѣденіе во 2-мъ столѣ хозяйственнаго отдѣленія, отъ 10 часовъ утра до 4 часовъ по полудни каждаго дня кромѣ табельныхъ и воскресныхъ; къ торгамъ допускаются всѣ лица, имѣющія по закону право участвовать въ нихъ. Желающіе взять въ аренду ферму или оброчныя статьи благоволятъ явиться къ означенному сроку съ соотвѣтственными залогами въ наличныхъ деньгахъ, банковыхъ билетахъ или кредитныхъ бумагахъ. Торги будутъ производиться изустно, съ принятіемъ при томъ до 11 часовъ дня переторжки и запечатанныхъ объявленій, по существующимъ на сей предметъ законамъ. 2—456

Wileńska izba dóbr państwa ogłasza, iż w urzędzie jéj odbędzie się 5 grudnia 1863 roku licytacja z prawnym we 3 dni przetargiem na wydzierżawienie wakujących ferm i artykułów czynszowych w gubernji wileńskiéj, na ścisłéj zasadzie przepisów i osóbnych warunków ku temu wydanych, o których interessowani mogą się zainformować w 2-m stole wydziału gospodarczego od 10 godziny z rana do 4 po południu każdodziennie oprócz dni tabelnych i niedzielnych. Do licytacji przypuszczają się wszyscy mający w onéj prawo brać udział. Życzący wziąć w dzierżawę fermę lub inne artykuły czynszowe raczą przybyć na termin wskazany z odpowiedniemi ewikcjami w gotowiznie, bankowych biletach lub papierach kredytnych. Licytacja odbędzie się głośno, z przyjęciem obok tego do 11 godziny dla przetargu i opieczętowanych deklaracij, podług praw na to istniejących. 2—466

Управленіе виленской земской конюшни симъ объявляетъ, что въ домѣ, занимаемомъ земскою конюшнею, будутъ продаваться съ аукціоннаго торга 2-го сентября въ 12 часовъ утра, шесть заводскихъ жеребцовъ годныхъ въ производители и ѣзду; желающіе купить благоволятъ прибыть къ означенному числу.

Управляющій, полковникъ *Полянскій*.
3—458

Zarząd Wileńskiéj Stajni ziemiańskiéj ogłasza niniejszém, że w domu przez Stajnię ziemiańską zajmowanym, dnia 2 września o godzinie 12-éj rano, będzie się sprzedawać z targu publicznego sześć ogierów zakładu, zdatnych na reproduktory i do jazdy. Życzący je nabyć, raczą się zgłosić w dniu oznaczonym.

Zarządzający, półkownik Polański.
3—458

Проживающій на Доминиканской улицѣ въ домѣ Рыбицкой подъ N. 428 булочникъ Майбаумъ, извиняясь предъ достопочтенною публикою за доставляемый, чрезъ нѣкоторые время, товаръ своего издѣлія, не имѣвшій надлежащей доброты, имѣетъ честь просить навѣщать его магазинъ, гдѣ вновь попрежнему покупатели получать удовлетворительные, съ отличной муки выпеченные булки, хлѣбъ и прочее пирожное, и даже если кому понадобится мука, привезенная изъ Петербурга, можетъ по сходной цѣнѣ быть уступлена съ небольшимъ процентомъ за транспортъ.

Ф. МАЙБАУМЪ. 2—463

Znalazło się przypadkiem pudło z adresem Anny Kossowskiéj między rzeczami innego passażera z kolei żelaznéj. Osoba interesowana raczy się zgłosić o odebranie go na Zarzecz do domu pod N. 1778. 2—4—

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Въ домѣ б. Миллеровъ на Нѣмецкой улицѣ отдается въ наемъ пять квартиръ, заключающихъ въ себѣ отъ четырехъ до семи комнатъ, съ мебелью, съ 29 сентября. 3—464

OGŁOSZENIE.

Przy ulicy Niemieckiéj w domu b. Müllerów jest pięć mieszkań od czterech do siedmiu pokojów z meblami do najęcia od ś. Michała. 3—464

Дозволено Цензурою. 2 Сентября 1863 г. Вильно.

W drukarni A. H. Kirkora.